

משרד החינוך
מינהל החינוך הדתי

"דרך אמונה בחרתי"

תהילים קי"ט, ל'

מפתח הלב

מתוך

אמונה

גבורה

מערכי שיעור
לשכבה הבוגרת
(כיתות ד'-ו')

שנת הגבורה

גבורה בשילוב שונות וניהול קונפליקטים

תכנית רב-שנתית לשעת החינוך ולבניית התכנית הבית ספרית

1. הוא היה גיבור

מניחים יסודות

הרציונאל:

הביטוי: "איזה גבר..." בצירוף טפיחה על השכם מצוי ברחובותינו. מושגי הגיבור והגבורה שגורים על לשוננו ומעוררים הערצה בקרב התלמידים. מהי גבורה? האם החזק הוא הגיבור והאם אנו רוצים לפתח גבורה בליבנו?

ביחידה זו נברר מהי גבורה. נשלול את דמות ה"גיבור הטלויזיוני" ונסגל מבט יהודי אמוני כלפי מידת הגבורה הנשגבת. נלמד על הגבורה כיכולת התגברות ושליטה של האדם על עצמו. כהכנה לשיעור יערכו התלמידים סקר רחוב בברור המושג "גיבור", נכיר מעשי גבורה ונחתום את השיעור בהתאמת תכונות האופיניות לגיבור.

המטרות:

- התלמידים יבינו מהי גבורה.
- התלמידים יכירו מעשי גבורה ובאמצעותם יבררו את משמעות המושג גיבור.
- התלמידים יפתחו הערצה כלפי גילויי גבורה.

הכנות נדרשות:

- יש לצלם את ההנחיות לראיון (נספח 1) כך שלכל תלמיד יהיה עותק אחד ולחלק אותו לתלמידים יום אחד לפני השיעור.
- יש לצלם את סיפורי הגבורה (נספח 2) כך שלכל ארבעה תלמידים יהיה עותק אחד.
- יש להביא לכיתה פתקים צבעוניים קטנים בשני צבעים שונים (למשל כחול ואדום) כך שלכל תלמיד יהי שני כרטיסים משני הצבעים.

מבנה השיעור:

- הכנה: עריכת הסקר (עבודה יחידנית)
- פתיחה: איסוף תוצאות הסקר (מליאה)
- שלב א': משחק "זבנג בום" (מליאה)
- שלב ב': סיפורי גבורה (קבוצות)
- סיכום: הגדרת הגבורה (מליאה)

הכנה: עריכת הסקר (עבודה יחידנית)

- נחלק לכל תלמיד יום אחד לפני השיעור עותק מההנחיות לביצוע הסקר (נספח 1).
- נבקש מכל תלמיד לערוך סקר דעת קהל בנוגע לשאלה: "מיהו גיבור בעיניך?". כל תלמיד יראיין שלושה אנשים ויכתוב את תשובותיהם. את הנספח (1) יש להביא לכיתה לקראת השיעור (אפשר להציע לאסוף את הנתונים באמצעות תוכנת exell).

פתיחה: איסוף תוצאות הסקר (מליאה)

- נבקש ממספר תלמידים להקריא את תוצאות הסקר שנאספו.
 - האם היו תשובות מפתיעות?
 - האם היו תשובות שלא הסכמתם איתן?
 - עם איזו תשובה הזדהתם ביותר?

שלב א': משחק "זבנג בום" (מליאה)

- נערוך בכיתה סקר קצר שייתן לנו כלים להבנת מידת הגבורה:
 - נחלק לכל תלמיד שני כרטיסים קטנים בצבעים שונים. כרטיס כחול מסמל "בום", כלומר הסכמה, כרטיס אדום מסמל "זבנג", כלומר חוסר הסכמה.
 - נקריא לתלמידים משפטים. לאחר הקראת כל משפט כל תלמיד מרים כרטיס. במידה שהוא מסכים עם המשפט – כרטיס "בום", במידה והוא אינו מסכים עם המשפט – כרטיס "זבנג".
- נכתוב על הלוח בטבלה את השאלות והתוצאות (אפשר לצלם את הטבלה):

מספר התלמידים שהתנגדו להיגד	מספר הילדים שהסכימו עם ההיגד	ההיגד
		גיבור/ה חייב/ת להיות חזק/ה
		גיבור/ה הוא/היא ישר/ה וטוב/ת לב
		גיבור/ה משתדל/ת לא לכעוס
		גיבור/ה הוא/היא אדם מחושב
		גיבור/ה תמיד מנצח/ת
		מי שלומד/ת תורה לומד/ת להיות גיבור/ה
		גיבור/ה הוא/היא אדם חרוץ

- נסכם את תוצאות הסקר הכיתתי: האם גיבור חייב להיות חזק בעיני התלמידים? מיהו גיבור אמיתי?

שלב ב': סיפורי גבורה (קבוצות)

- נאמר לתלמידים: ראינו שבחלק מהנושאים ישנה אי הסכמה לגבי מהות הגבורה.
- נעבור לשבת בקבוצות.
- נחלק לכל קבוצה דף (נספח 2) ובו תאור מעשיהם של מספר גיבורים.
- נבקש מהקבוצה לקרוא את מעשי הגבורה ולכתוב בקצרה מה אנו למדים אודות מידת הגבורה מתוך הסיפור.
- ניתן לקבוצה משימה לגבש הגדרה כוללת לגבורה (נדגיש בפני התלמידים שכל המעשים המתוארים בדף הם מעשי גבורה וכי כולם התרחשו במציאות).
- נבקש מכל קבוצה לסכם את מסקנותיה ולהסביר על פיהן לכיתה מהי גבורה.

סיכום: הגדרת הגבורה (מליאה)

- נכתוב על הלוח את המשנה ממסכת אבות (ד', א'): "איזהו גיבור? הכובש את יצרו".
- נבקש מהתלמידים לנסות ולבאר מהו גיבור על-פי חכמים (בן זומא) (כל מי שמתגבר על קושי למען ערך נעלה יותר הוא גיבור).
- נשאל את התלמידים:
 - על מה מתגבר ילד שקם בבוקר ויוצא מהמיטה החמה ללימודים?
 - על מה מתגבר ילד שמוותר לחבר במשחק?
 - על מה מתגבר ילד שמתגרים בו והוא מתגבר ולא ממשיך במריבה?
 - על מה מתגברת ילדה עייפה כשהיא עוזרת לאימה?

נספח 1: סקר

שם האירוע	ז"ל	מהי גבורה?	מהו אדם גיבור בציוניק? אן צולמה
1			
2			
3			
			
			

שם האירוע	ז"ל	מהי גבורה?	מהו אדם גיבור בציוניק? אן צולמה
1			
2			
3			
			
			

נספח 2: סיפורי גבורה

דנה שכבה במיטתה. הבוקר האיר, גשם שוטף ניתך על החלון, המיטה חמה והרצפה כל כך קרה... דנה התגברה על העייפות והעצלות, יצאה ממיטתה והתכוונה ללכת לבית הספר.

מדנה אנו לומדים שגבורה היא:

נתן שרנסקי נאסר וריצה עונש של 13 שנים בבית הסוהר בברית המועצות. כל "פשעו" היה שביקש לעלות לארץ ישראל. הסוהרים מנעו ממנו לדבר או לשוחח בטלפון עם בני משפחתו, מנעו ממנו ביקורים ואף השליכו אותו לצינוק בתנאי רעב קשים. פעמים רבות הציעו הסוהרים לנתן שרנסקי שימסור שמות של חברים נוספים שמנסים לברוח מברית המועצות: "אם תגלה לנו את שמות חבריך - תקבל אוכל ונאפשר לך לראות את בני משפחתך". תשובתו של שרנסקי הייתה תמיד שלילית. "אעדיף לחיות ברעב ובקור ולא למסור את שמות חבריי למחתרת". מנתן שרנסקי אנו לומדים שגבורה היא:

נתנאל ניגש לתחרות בית ספרית בנושא ידיעת הארץ. לאחר מאבק צמוד עם קובי חברו לכיתה - נתנאל הוכרז כמנצח. רגע לפני קבלת הגביע נתנאל נזכר שהוא ענה על אחת השאלות תשובה שגויה והשופטים לא שמו לב. נתנאל ניגש לשופטים ואמר שהפרס לא מגיע לו משום שהוא טעה ואף אחד לא שם לב! השופטים הסכימו לדבריו של נתנאל והפרס הועבר לקובי שזכה במקום הראשון. מנתנאל אנו לומדים שגבורה היא:

מתוך אתר "יזכור" של הביטוח הלאומי

אלה אבוקסיס גדלה בעיר שדרות. יום אחד כשאלה חזרה מבית הספר עם אחיה הקטן, שוגר טיל מהעיר עזה לשדרות. אלה ואחיה שמעו את האזעקה אך לא הספיקו להגיע למקלט. כשהטיל נחת, אלה הגנה בגופה על אחיה. הרסיסים של הטיל פגעו בה בצורה אנושה, והיא נפטרה. אחיה ניצל בזכותה.

מאלה אנו לומדים שגבורה היא:

מעין ויהודה הם שני ילדים הלומדים בכיתה ד' בבית הספר בקרית ארבע. באחת ההפסקות יצאו השניים לשחק בסמוך לדלת המקלט של בית הספר. לפתע ארעה תאונה נוראה. דלת המקלט ניתקה ממקומה ונפלה על יהודה. מעין ראה את חברו נמחץ תחת כובד משקלה של הדלת! מעין רץ לעברו, הרים את הדלת הברזל שמשקלה מאות קילוגרמים ואפשר ליהודה לזחול החוצה בבטחה. לאחר מעשה הגיעו מספר אנשים מבוגרים ובכוחות משותפים הם לא הצליחו להיזז את הדלת הכבדה ממקומה. ממעין אנו לומדים שגבורה היא:

מיכל היא ילדה אהובה ומקובלת בכיתה. באחת ההפסקות הבנות שיחקו "חיי שרה" בחצר בית הספר ואז ניגשה אליהן חן, ילדה צנומה ושקטה מכיתתן. חן שאלה: "האם ניתן להשתתף במשחק?" מיכל זרקה את הכדור לעברה ופגעה בראשה. בצחוק מתגלגל אמרה "מי רוצה לשחק איתך? לכו מפה!" כל הבנות פרצו בצחוק. לפתע נשמע קולה של אירית: "איך את לא מתביישת להעליב בצורה כזאת? אם לא משתפים את חן גם אני לא רוצה להשתתף במשחק!" והיא נגשה לעודד את חן.

מאירית אנו לומדים שגבורה היא:

2. אנשים שונים... דעות שונות... כיתה ד'

מפתח הלב מתוך אמונה

שונות בעולמו של הקב"ה

הקב"ה ברא בעולמו בני אדם השונים זה מזה. חז"ל מראים בכך את אחד הדברים בהם רואים את גדולת הבורא. שנאמר: "לְהַגִּיד גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁאָדָם טוֹבֵעַ מֵאָה מְטַבְּעוֹת בְּחוֹתָם אֶחָד וְכֵן דּוֹמִין זֶה לְזֶה, מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא טוֹבֵעַ אֶת כָּל הָאָדָם בְּחוֹתָמוֹ שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן וְאִין אֶחָד מֵהֶם דּוֹמֵה לַחֲבֵרוֹ" (סנהדרין ל"ז ע"א). השונות בין בני האדם מתבטאת בגוף וברוח: יש גבוהים, יש נמוכים, יש חזקים ויש חלשים, ישנם מוכשרים יותר ויש פחות. יש כאלו שהצד השכלי חזק אצלם וכאלו שהצד הרגשי. הבדלים אלו עלולים ליצור חילוקי דעות, קשיים ומתחים גדולים. אולם מהקב"ה למדנו כי השונות היא גדלות ועל כן אנו רוצים בה.

הבנת השונות, אבן יסוד במנהיגות

כאשר משה רבנו מבקש מה' את מינוי מחליפו בהנהגת עם ישראל הוא אומר: "יִפְקֹד ה' אֱלֹקֵי הָרוּחַת לְכָל בֶּשֶׂר אִישׁ עַל הָעֵדָה" (במדבר כ"ז, ט"ז). מסביר המדרש ורש"י שם: "אלוקי הרוחות – כנגד "אִישׁ אֶשֶׁר רוּחַ בו" (שם, י"ח) – שיכול להלך כנגד רוח של כל אחד ואחד ויהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו" (ספרי לפרשת פנחס). משה מבקש מנהיג היודע להתייחס לכל פרט בכבוד הראוי לו ובהתאם לאישיותו הייחודית. המנהיג צריך להיות קשוב למגוון הדעות, גם אם אינו מסכים עם מי שאוחז בהן. מידה זו תאפשר לו לאחד את העם ולהוציא ממנו את מירב הטוב והכישרון של כל אחד ואחד.

"חכם הרזים" – שנקבל את הרז שבכל אדם

הגמרא במסכת ברכות מביאה: "תנו רבנן: הרואה אוכלוסי ישראל אומר: 'ברוך חכם הרזים'". הקב"ה הוא חכם הסודות. ומהו הסוד? ממשיך התלמוד: "שאינ דעתם דומה זה לזה, ואין פרצופיהן דומים זה לזה..." (ברכות דף נ"ח ע"א). כיצד קיבוצם של שישים ריבוא מישראל מעיד על הסוד המיוחד הזה? ללא ספק מראה זה של המוני בית-ישראל מרגש עד מאוד, איזו חוכמה ועוצמה יש באיחוד הגדול הזה של שש מאות אלף שכל אחד מהם בעל משמעות לעצמו ושונה מחבריו וכולם מתאחדים לעם אחד. בזכות כך הצליח עם הנצח לשרוד כל כך הרבה שנים, וזאת למרות השוני הגדול והמחלוקות החריפות שבין חלקיו. זהו סוד נפלא שראוי לברכת 'חכם הרזים'.

לא מוותרים על אף אחד

גם בגוף יש איברים שונים. לכל אחד תפקיד משלו ויחד הם שלימים זה את זה. יש אנשים שהם מוח ויש אנשים שהם יד ואפילו יש כאלו שהם יד שמאל, אך גם ליד שמאל יש תפקיד. כשמבינים שיש מקום לשונות נוצרת האחדות. כשלא מקבלים את השונות ומנסים לעשות שוויון, לטשטש ולמחוק את ההבדלים – כולם מפסידים.

הגבורה בשונות

- על מנת לקבל את השונות בדרך של אמונה וגבורה, אנו מבינים ש:
- יש גבורה בהכרה כי לכל אדם אישיות מיוחדת משלו.
- הגבורה היא דווקא בהתגברות על הרצון להשליט את דעתי על הכלל.
- נדרשת גבורה ביכולת לוותר ולקבל את האחר.
- גבורת המנהיג הינה בכך שהוא נותן לכל אחד מהכוחות את מקומו הראוי לו.
- מי שמשתלט על האחר, מנסה להשתיקו או להכריח אחרים להיות כמוהו אינו גיבור אמיתי אלא חלש ופחדן.

קישור לשיעור באתר "מפתח הלב":

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Yesodi/Hevra/MafteachHalev/Kislev.htm>

כיתה ה'

מתנות מגוונות ושמן כשרונות

קישור לשיעור באתר "מפתח הלב":

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Yesodi/Hevra/MafteachHalev/Kislev.htm>

כיתה ו'

עניין של מסורת

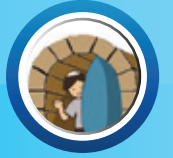
קישור לשיעור באתר "מפתח הלב":

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Yesodi/Hevra/MafteachHalev/Kislev.htm>

3. רק בגלל הרוח

בפתח

הרציונאל:

הנדבך הראשון אותו הנחנו בלימוד אודות הגבורה היה בירור משמעות המושג "גבורה". גבורה היא התגברות של החלקים הנאצלים באדם על החלקים הנמוכים בו. למדנו על גיבורים שונים ובררנו על מה גיבורים אלו התגברו. הנדבך השני שברצוננו להניח הוא הזדהות רגשית וחוייתית עם גיבורים. ביחידה זו בחרנו בדמותה של אינגואדי, ילדה גיבורה הצועדת מאתיופיה לכיוון ישראל. התלאות והקשיים שפוקדים אותה לא מרפים את רוחה והיא מתגברת על הקשיים למען הערך הנשגב של החיים בארץ. נלמד ונזדהה עם גבורתה של הילדה ובני משפחתה.

המטרות:

- התלמידים יזדהו עם דמות הגיבורה שבסיפור.
- התלמידים יזהו בסביבתם המוכרת מעשי גבורה.

ההכנות הנדרשות:

- יש להביא לכיתה מפה של ארץ-ישראל וצפון אפריקה.
- יש לצלם ולגזור את התמונות מנספח 1 כך שלכל שני תלמידים תהיה תמונה אחת.
- יש לצלם את משימת היצירה (נספח 2) כמספר תלמידי הכיתה.
- יש להביא לכיתה דפים חלקים וצבעים לציור.
- יש לצלם את מילות השיר "המסע לארץ ישראל" (נספח 3) כמספר תלמידי הכיתה.
- יש להביא לכיתה מחשב עם רמקולים וחיבור לאינטרנט לצורך השמעת שיר.

מבנה השיעור:

- פתיחה: מדרש תמונה (זוגות)
- שלב א': סיפור עלייתה של אינגואדי (מליאה)
- שלב ב': הרכבת ציור (עבודה אישית)
- סיכום: ניתוח שיר (מליאה)

פתיחה: מדרש תמונה (זוגות)

- נחלק לכל זוג תלמידים תמונה אחת מנספח 1.
- נבקש מהתלמידים להעריך:
 - מתי תמונה זו צולמה?
 - מה רואים בתמונה?
 - מהיכן האנשים הללו הולכים ולהיכן?
- נבקש מכל זוג תלמידים לבחור דמות אחת מתוך התמונה ולתאר:
 - על מה הדמות חושבת?
 - מה היא מרגישה?
- נבקש מהתלמידים לתאר בקצרה את שראו בתמונות.
- נספרי¹ כי יהודי אתיופיה גלו מארץ ישראל לאחר חורבן בית המקדש הראשון וחיו באתיופיה למעלה מאלפיים שנה. בשנות השמונים, ה'תש"מ, החלה עלייה של יהודי אתיופיה שכספו וחלמו על ציון במשך דורות. שיאי העלייה היו ב"מבצע משה" ו"מבצע שלמה". היהודים יצאו מהכפרים שלהם והלכו במדבר ימים, שבועות ואף חודשים. הם הבריחו את הגבול לסודן ומשם הוטסו לארץ (נראה לתלמידים במפה את אתיופיה, סודן וישראל). בדרכם לארץ-ישראל מתו 4,000 יהודים. אנו נלמד על ילדה אחת שעלתה ארצה במבצע משה.

שלב א': סיפור עלייתה של אינגואדי (מליאה)

אינגואדי גדלה בכפר קטן באתיופיה. היא רעתה צאן, שאבה מים מהנחל וחיה חיים שלווים עם בני משפחתה. ערב אחד שמעה אינגואדי את אביה ואמה מסתודדים. הם דיברו על כך שצריך למכור את הצאן והבקר, למכור את כל כלי הבית והרהיטים ולהתכונן... אינגואדי לא ידעה: למה להתכונן? ומדוע למכור את כל הרכוש? היא לא העזה לשאול את הוריה...

יום אחד אימה סיפרה לה שעליהם להתכונן למסע ארוך, מסע לירושלים. אינגואדי שמחה ופצחה בשיר. הרי ירושלים היא היפה והקדושה בעולם, שם נמצא בית המקדש, שם הכול מזהב. אמה הסבירה שעליהם לשמור את דבר המסע בסוד מכיוון שהחיילים האתיופיים משליכים לבית הכלא כל מי שרוצה לעזוב את אתיופיה.

"אימא, איך נגיע לירושלים?" שאלה אינגואדי.

"נצעד ברגל ימים רבים", הסבירה אימא. "נלך בלילות כדי שהחיילים לא יתפסו אותנו וה' יהא בעזרנו".

למרות הסכנות, אינגואדי, אמה, אביה וחמשת אחיה יצאו לדרך. הם עזבו הכול והתחילו ללכת בלילות ולהתחבא ביום. אינגואדי הייתה בת עשר בראשית המסע. משפחתה הצטרפה לשיירת יהודים וכולם יצאו לדרך בעקבות החלום. הדרך הייתה מאוד מסוכנת, בדרך ארבו לעולים שוודים, מחלות וסכנה שיתפסו על-ידי הצבא האתיופי ויושלכו לכלא.

1. להעשרה למורה ניתן לקרא את נספח 3 המרחיב את היריעה אודות עליית יהודי אתיופיה.

אינוואדי מספרת:

"בלילה היינו צועדים למרחקים עצומים בשיירה הכוללת תינוקות, זקנים וילדים. עזרתי לאימי ולאחי הקטנים. ניסיתי לסחוב את שק האוכל על גבי ולהקל במעט את המשא מאבי. היה קשה ללכת בין הרים וגאיות, לשמוע את הזאבים והתנים מייללים ולהמשיך לצעוד גם כשעייפתי וגם כשהשרירים כבר תפוסים... הדרך הייתה קשה ביותר, חלק מהאנשים לא עמדו בתלאות המסע ומתו בדרך. ברגעים הקשים חשבתי על ארץ ישראל, ארץ שכולה יהודים, ארץ אבותינו - אספתי כוחות, התגברתי על הקשיים והמשכתי לצעוד. המשאלה להגשים את החלום ולעלות לירושלים נתנה לי את הכוח להמשיך במסע.

מורה הדרך שהוביל אותנו בדרכנו מאתיופיה לסודן הודיע שהוא רוכב הלאה לבדוק שאין חיילים אתיופיים בדרך ושהוא ישוב במשך היום. הוא הורה לנו להישאר במקום שהיה מוסתר בחורש בין הרים. היום חלף, הגיע הערב, ואין כל סימן למורה הדרך. ישבנו דוממים ודרוכים בחשיכה ההולכת ומתעבה, כשסביבנו חיות בר מייללות. עופות לילה חגו מעלינו בצווחות חדות. מפעם לפעם קפצתי ממקומי בבהלה אך חזרתי לשבת. "חבל שאסור להדליק מדורה", אמר אבי. לפתע אחותי לחשה "ראיתי חיה שנראית כמו כלב. אני חושבת שזה היה זאב". לשמע דבריה התהדקו אצבעותיי סביב המקל שהחזקתי בידי. "לא אחותי, זאבים באים תמיד בלהקות", ניסיתי להרגיעה. התפללתי לה' שייתן לנו כוח לעמוד בכל התלאות והסכנות ולהגיע כולנו שלמים ובריאים לציון.

השחר עלה. מורה הדרך חזר ואמר שאין חיילים בדרך ונוכל להמשיך לצעוד. אכלתי מעט מהאינג'רה (פיתה) שאימא הכינה. האוכל כמעט ואזל מתרמילינו. את הפיתה שאימא נתנה לי בצעתי ונתתי לאימא: "אימא, את מניקה את קסהון התינוק, עדיף שאת תאכלי", כך אמרתי בדמעות. המשכנו לצעוד. הרעב הציק. שמענו שודדים מתקרבים אל השיירה. כולנו התחבאנו מאחורי סלעים ובנקיקי הסלע. למרבה המזל השודדים לא הבחינו בטביעות הרגליים שלנו וכך שיירתנו ניצלה משוד.

"לאחר שלושה חודשים וחצי של סיוט בהם ראינו כיצד קוברים על אם הדרך את אלו שגוועו ברעב בדרך, הצלחתי להגיע לישראל. רזה וחלשה אבל מאושרת שהגשמת את החלום הגדול להגיע לישראל. כיום אני גרה בעיר בת-ים ויש לי משפחה גדולה ויפה".

● נערוך דיון בכיתה:

- האם אינוואדי גיבורה? נמקו (אינוואדי גיבורה משום שהיא התגברה על הקשיים למען הערך של חיים בארץ).
- על מה התגברה אינוואדי? (על העייפות, השרירים התפוסים, על הפחד והרעב...)
- מה נתן לה את הכוח להתגבר? (תקוותה להגיע ארצה, רצונה להיטיב לאמה ולאחיה)
- האם העולים שמתו בדרך היו גיבורים? (יש לציין ש-4,000 איש נקברו בדרך ולהדגיש לתלמידים שגיבורים לא תמיד מצליחים במשימתם ועם זאת הם גיבורים)

שלב ב': הרכבת ציור (עבודה אישית)

- נחלק לכל תלמיד עותק ממשימת היצירה (נספח 2) ודף חלק.
 - נסביר לתלמידים: בצד ימין של הדף מופיעים אירועים מתוך הסיפור. כל תלמיד בוחר אירוע אחד אותו הוא רוצה לצייר.
- בצדו השמאלי של הדף מופיעים חלקי ציור. על התלמיד לגזור את קטעי הציור שיכולים לשמש אותו ולהדביק אותם על הדף החלק, להוסיף רקע לציור ופרטים נוספים שמתארים את האירוע על פי דמיונו.

- נתלה את היצירות בכיתה ונאפשר לתלמידים להתבונן ביצירות.
- נכתוב על הלוח:

אינני יכולה להמשיך... אתגבר מכיוון ש...

- נבקש מהתלמידים ל"היכנס לנעליה" של אינגואדי ולהעלות סיבות לייאוש מחד ולגבורה מאידך.

סיכום: ניתוח שיר (מליאה)

- נחלק לתלמידים את מילות השיר "המסע לארץ ישראל" של שלמה גרוניך ולהקת שבא (נספח 3):

המסע לארץ ישראל

מילים: חיים אידיסיס
לחן: שלמה גרוניך

א. הירח משגיח מעל,
על גבי שק האכל הדל,
המדבר מתחת, אין סופו לפנים
ואמי מבטיחה לאחי הקטנים:

פזמון:

עוד מעט, עוד קצת,
להרים רגלים,
מאמץ אחרון לפני ירושלים.

ב. אור ירח, החזק מעמד,
שק האכל שלנו אבד,
המדבר לא נגמר, יללות של תנים
ואמי מרגיעה את אחי הקטנים:

פזמון:

עוד מעט, עוד קצת,
בקרוב נגאל,
לא נפסיק ללכת לארץ ישראל.

ג. ובלילה תקפו שודדים
בספין, גם בחרב חדה,
במדבר דם אמי, הירח עדי
ואני מבטיחה לאחי הקטנים:

פזמון:

עוד מעט, עוד קצת,
יתגשם החלום,
עוד מעט נגיע לארץ ישראל.

ד. בירח דמותה של אמי
מביטה בי; אמא, אל תעלמי...
לו היתה לצדי, היא היתה יכולה
לשכנע אותם שאני יהודי.

פזמון:

עוד מעט, עוד קצת,
בקרוב נגאל,
לא נפסיק ללכת לארץ ישראל.
עוד מעט, עוד קצת,
להרים עינים,
מאמץ אחרון לפני ירושלים.

- נשמיע לכיתה את השיר מתוך הופעה של "להקת שבא" ב"מגדלי הים התיכון":

<http://www.youtube.com/watch?v=4FjtD3mKrIE>

- נדון בכיתה:

- מה מתאר השיר?
- מה נותן למשורר את הכוח להמשיך?
- אלו תחושות השיר מעורר בכם?
- אלו כוחות נדרשו מהעולים?
- במה התבטאה גבורתם של העולים?

- ניתן משימה לבית:

גם בימינו ישנם גיבורים רבים: גיבורים בהגנה על הארץ, גיבורים בגידול משפחות ברוכות ילדים, גיבורים שמתמודדים עם מחלות ועם קשיים אחרים, עולים חדשים גיבורים ועוד. חפשו דמות גיבור בסביבתכם וכתבו, ציירו או מצאו כתבה בעיתון בנושא.

נספח 2: משימת יצירה

לפניכם מספר אירועים מתוך סיפורה של אינגואדי.
 בחרו באחד מהאירועים הרשומים בצד ימין.
 בצדו השמאלי של הדף מופיעים חלקי ציור, גזרו את חלקי הציור שמתאימים לאירוע
 שבחרתם, הוסיפו רקע לציור ופרטים נוספים על פי דמיונכם. *גבורה להנהיג*

	<p>ההורים מסתודדים ואינגואדי שומעת</p>
	<p>היציאה לדרך</p>
	<p>צעידה לאור ירח</p>
	<p>אינגואדי מחלקת את הפיתה לאמה</p>
	<p>המפגש עם הזאבים בלילה</p>

4. להיות "אני" בגבולות המסגרת כיתה ד'

מפתח הלב מתוך אמונה

חשיבות הביטוי הייחודי

"הספרות, ציורה וחיטובה עומדים להוציא אל הפועל את כל המושגים הרוחניים המוטבעים בעומק הנפש האנושית. וכל זמן שחסר גם שרטוט אחד הגנוז בעומק הנפש שלא יצא אל הפועל – עוד יש חובה על עבודת האמנות להוציאו" (הרב קוק, "עולת ראייה").

המגבלות בביטוי הייחודי

חייו של האדם המאמין נעים בין שני קטבים...

מצד אחד נשמתו הייחודית, שכמותה אין עוד בעולם, הרצונות והכישרונות אותם הוא מחויב לטפח בכדי לממש את התפקיד הייחודי שיעד לו הבורא יתברך כפי שנאמר במסכת סנהדרין (פרק ד' משנה ה'): "... לְפִיכָּךְ עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לֹמַר: בְּשִׁבְלִי נִבְרָא הָעוֹלָם."

אל מול כל אלה ניצבת המחויבות למסגרת ההלכתית התוחמת את גבולות הגזרה בה עלינו לפעול הן כלפי שמיא – "...מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד..." (ברכות ח' ע"א) והן כלפי הזולת המעוניין אף הוא במיצוי יכולותיו וכישרונותיו. זכותי וחובתי במימוש עצמי לא תוכל לבוא על חשבון האחר, כפי שמסיימת המשנה אותה הזכרנו לעיל: "לְפִיכָּךְ נִבְרָא אָדָם יְחִידִי, לְלַמְדָּה, שְׂכַל הַמְאָבֵד נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל מַעְלָה עָלָיו הַכְּתוּב כָּאֵלוּ אֵבֶד עוֹלָם מַלְא; וְכָל הַמְקִים (מְצִיל) נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל מַעְלָה עָלָיו הַכְּתוּב כָּאֵלוּ קִיִּים עוֹלָם מַלְא."

חג החנוכה

חג החנוכה העומד במרכזו של חודש זה מזמין אותנו לגלות את סוד צירוף הקצוות הללו שבמבט ראשון נראים כה הפוכים. "יפיותו של יפת היא באהלי שם", נאמר במסכת מגילה דף ט' ע"ב. את שאיפתם של המתיוונים שהלכו שבי אחרי יפיפיתו של יפת, אחרי ערכי השוויון והיופי היוונים אנו נקראים להכניס אל אוהלו של שם. אותו אוהל הבוחן, מגביל ובעצם שומר כל כוח טוב על-פי ערכי התורה. גם הרב קוק מזהיר בהמשך: "זעזועי הנפש מצד רגשי האהבה הטבעית, שנוטלת חלק גדול במציאות, במוסר ובחיים, הם ראויים להתפרש על ידי הספרות בכל הצדדים שבהם היא מוציאה אל הפועל את הגנוזות, אבל רק בשמירה היותר מעולה מנטייה לצד השיכרון שיש באלה הרגשות, שמהפך אותם מטהרה טבעית לטומאה מנוולת".

גבורה ושונות

לצד השאיפה האנושית להיות כפי שיטתם של בית הלל במצוות הדלקת נרות החנוכה "מוסיף והולך" אנו נדרשים לבקר את עצמנו ולהצטמצם לאור דבריו של שלמה המלך במשלי (ו' כ"ג) "כִּי נֵר מְצֹה וְתוֹרָה אֹר". גם אם במבט ראשון נראה כי ההגבלה ממעטת מכוח הגדילה והיצירה חז"ל מגלים לנו בדרשתם על לוחות הברית "אל תקרי חרות אלא חירות, שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה" (אבות ו', ב'). אין אנו יכולים לגלות את האור האמיתי הגנוז בתוכנו אלא לאורם של הערכים האלווקיים המשמרים אותנו מפני הצמצום הגדול מכולם – הנפילה במלכודת היצר – הקנאה, התאוה והכבוד.

מידת הגבורה בה זכו המכבים תהווה עבורנו את ההשראה להיות מחד "כמעין המתגבר" של מימוש והעצמה עצמית תוך כדי הידיעה כי הגיבור האמיתי הוא "הכובש את יצרו" (אבות ד', א') – היכולת לשים גבולות לכוחות היצירה-יצר שלי אל מול המחויבות למוסר התורה וכחלק מכך גם לצורכי הזולת.

קישור לשיעור באתר "מפתח הלב":

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Yesodi/Hevra/MafteachHalev/Kislev.htm>

4. לגלות את השונות המשתקפת ביצירה הספרותית כיתות ה'–ו'

מפתח הלב מתוך אמונה

חשיבות הביטוי הייחודי

"הספרות, ציורה וחיטובה עומדים להוציא אל הפועל את כל המושגים הרוחניים המוטבעים בעומק הנפש האנושית. וכל זמן שחסר גם שרטוט אחד הגנוז בעומק הנפש שלא יצא אל הפועל – עוד יש חובה על עבודת האמנות להוציאו" (הרב קוק, "עולת ראייה").

המגבלות בביטוי הייחודי

חייו של האדם המאמין נעים בין שני קטבים... מצד אחד נשמתו הייחודית, שכמותה אין עוד בעולם, הרצונות והכישרונות אותם הוא מחויב לטפח בכדי לממש את התפקיד הייחודי שיעד לו הבורא יתברך, כפי שנאמר במסכת סנהדרין (פרק ד' משנה ה'): "... לְפִיכָּהּ עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לִוְמֵר: בְּשִׁבְלִי נִבְרָא הָעוֹלָם". אל מול כל אלה ניצבת המחויבות למסגרת ההלכתית התוחמת את גבולות הגזרה בה עלינו לפעול הן כלפי שמיא – "... מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד..." (ברכות ח' ע"א).

המורכבות בפניה למקורות ספרותיים שונים

בשיעור זה נבחן את השונות המתבטאת ביצירות ספרותיות שונות. כאנשים מאמינים עלינו לשים לב לשני סייגים עיקריים: א. לא כל יצירה ראויה. כדאי לבחון בעין ביקורתית את היצירות השונות. אפשר לפסול יצירות המנוגדות לדרך החינוך שלנו. כדאי גם לחנך את התלמידים לשים לב לנושאים הבעייתיים ביצירות השונות. ב. קיימת אבחנה ברורה בין מקורות תורניים לבין מקורות אחרים. מקורות תורניים שנכתבו בקדושה זוכים ליחס מיוחד של כבוד. מקור שנאמר בתורה או בדברי חז"ל אינו ניתן לערעור או למחלוקת.

חג החנוכה

חג החנוכה העומד במרכזו של חודש זה מזמין אותנו לגלות את סוד צירוף הקצוות הללו שבמבט ראשון נראים כה הפוכים. "יפיתו של יפת היא באהלי שם", נאמר במסכת מגילה דף ט' ע"ב. את שאיפתם של המתיוונים שהלכו שבי אחרי יפיתו של יפת, אחרי ערכי השוויון והיופי היוונים אנו נקראים להכניס אל אוהלו של שם. אותו אוהל הבוחן, מגביל ובעצם שומר כל כוח טוב על-פי ערכי התורה. גם הרב קוק מזהיר בהמשך: "זעזועי הנפש מצד רגשי האהבה הטבעית, שנוטלת חלק גדול במציאות, במוסר ובחיים, הם ראויים להתפרש על ידי הספרות בכל הצדדים שבהם היא מוציאה אל הפועל את הגנוזות, אבל רק בשמירה היותר מעולה מנטייה לצד השיכרון שיש באלה הרגשות, שמהפך אותם מטהרה טבעית לטומאה מנוולת".

גבורה ושונות

לצד השאיפה האנושית להיות כפי שיטתם של בית הלל במצוות הדלקת נרות החנוכה "מוסיף והולך" אנו נדרשים לבקר את עצמנו ולהצטמצם לאור דבריו של שלמה המלך במשלי (ו' כ"ג) "כִּי יֵרַ מְצוּהָ וְתוֹרָה אֹר". גם אם במבט ראשון נראה כי ההגבלה ממעטת מכוח הגדילה והיצירה חז"ל מגלים לנו בדרשתם על לוחות הברית "אל תקרי חרות אלא חירות, שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה" (אבות ו', ב'). אין אנו יכולים לגלות את האור האמיתי הגנוז בתוכנו אלא לאורם של הערכים האלוקיים המשמרים אותנו מפני הצמצום הגדול מכולם – הנפילה במלכודות היצר – הקנאה, התאוה והכבוד. מידת הגבורה בה זכו המכבים תהווה עבורנו את ההשראה להיות מחד "כמעין המתגבר" של מימוש והעצמה עצמית תוך כדי הידיעה כי הגיבור האמיתי הוא "הכובש את יצרו" (אבות ד', א') – היכולת לשים גבולות לכוחות היצירה-יצר שלי אל מול המחויבות למוסר התורה וכחלק מכך גם לצורכי הזולת. קישור לשיעור באתר "מפתח הלב":

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Yesodi/Hevra/MafteachHalev/Kislev.htm>

5. לאור גבורתם

מעשה אבות בניין לבנים

הרציונאל:

בשיעורינו הקודמים למדנו כי הגבורה היא שליטה והתגברות. בשיעור זה נחدد את העובדה כי הגבורה פעמים היא טובה ופעמים רעה.

נאמר במדרש (שמות רבה פרשה ל"א, ג'): "יש גבורה שהיא טובה לבעליה, ויש שהיא רעה לבעליה. טובה לבעליה – זה דוד, שכתוב: **"הִכָּה שְׂאוּל בְּאֶלְפוֹ, וְדָוִד בְּרַבְבְּתָיו"** (שמואל א' י"ח, ו') ומשם אהבוהו כל ישראל, שנאמר: **"וְכָל יִשְׂרָאֵל וַיהוָה אָהַב אֶת דָּוִד"** (שם, ט"ז). רעה לבעליה – זו גבורתו של גלית, שהיה עומד ומחרף. ומה היה לו? שמת ככלב, שנאמר: **"וַיִּרְאוּ הַפְּלִשְׁתִּים כִּי מַת גְּבוּרָם וַיִּנְסוּ"** (שם, י"ז, נ"א).

מדוע גבורתו של דוד "טובה לבעליה"? משום שמטרת מלחמתו הן ערכים עליונים. ומדוע גבורתו של גלית "רעה לבעליה"? משום שמטרת מלחמתו היא להשפיל ולבזות כשהוא מחרף ומגדף...

במהלך השיעור יוצגו דוגמאות של גבורה "הטובה לבעליה". התלמידים יזהו את דמות הגיבור ואת הערך שלמענו נלחם.

השיעור בנוי לכיתה בת 30 תלמידים, בכיתות גדולות יותר יש להיערך אחרת.

המטרות:

- התלמידים יחשפו למעשי גבורה של דמויות מופת בעם ישראל.
- התלמידים יבינו את הסיבה לכך שמעשים אלו הם מעשי גבורה.
- התלמידים יגלו אהדה והערכה כלפי דמויות הגיבורים וישאפו לחקות את מעשיהם.

ההכנות הנדרשות:

- יש לצלם בהגדלה את כרטיסי הדומינו (נספח 1).

מבנה השיעור:

- פתיחה: גבורה הטובה לבעליה וגבורה הרעה לבעליה (מליאה)
- שלב א': דומינו (מליאה)
- סיכום: משפט לסיכום (מליאה)

פתיחה: גבורה הטובה לבעליה וגבורה הרעה לבעליה (מליאה)

- נכתוב על הלוח את המשפט: "דני התאמץ מאוד בהליכה ממושכת במדבר בחום כבד".
- נשאל את התלמידים: "האם זו גבורה?" נאזין לתשובות השונות ללא נקיטת עמדה.
- נאמר לתלמידים שברצוננו לכתוב שתי תוספות למשפט, ונכתוב מתחתיו עוד שני משפטים:
 - דני יודע כי חברו תעה בדרך והוא רוצה לעזור לו.
 - דני רוצה לזכות בהתערבות שהתערב עם חברו.
- נקיים דיון על מעשה הגבורה של דני בעקבות שני המשפטים שהוספנו ונוביל למסקנה:
 - כאשר אנו פועלים בגבורה למען ערך (הצלה, עזרה) זו גבורה לטובה.
 - כאשר אנו פועלים בגבורה שלא למען ערך (הצלחה בהתערבות, כבוד) זו גבורה לרעה.
- נרשום את שתי המסקנות הנ"ל על הלוח.

שלב א': דומינו (מליאה)

- נסדר מעגל של כסאות ונבקש מהתלמידים לשבת במעגל.
- נחלק לכל זוג תלמידים כרטיס אחד (נספח 1).
- נסביר לתלמידים כי בכל כרטיס שתי משבצות: בימנית סיפור גבורה ובשמאלית הגדרת הערך שלמענו פעלו בגבורה.
- נניח על הרצפה במרכז המעגל את הכרטיסים הנותרים והם ישמשו כקופה.
- נבקש מזוג התלמידים שבידו כרטיס שעליו כתוב "התחלה" להניח את הכרטיס על הרצפה במרכז.
- נבקש מאחד התלמידים להקריא בקול את סיפור הגבורה הכתוב בכרטיס ולנסות לזהות את הדמות עליה מדובר.
- נשאל את התלמידים למי מהם יש כרטיס תואם המגדיר את הערך שלמענו פעלו בגבורה.
- ננחה את זוג התלמידים שבידו כרטיס זה להניח את כרטיסו על פי כללי משחק הדומינו ולהקריא בקול את ההגדרה (המשבצת השמאלית) וכן את תיאור מעשה הגבורה הבא.
- נסביר שתלמידים שרוצים יכולים לקחת כרטיס נוסף מהקופה עד שכרטיסי הקופה יגמרו.
- נעבור בדרך זו על כל כרטיסי נספח 1.

סיכום: משפט סיכום (מליאה)

- נשאל: מה הוסיף לי השיעור? מה חזיק אותי? נשמע מכל תלמיד משפט תשובה.

ה-ג-א-ב-ה

למענין על המעט המעט ומאסי
המאסי בנין לקיום אג למצוא ה'

למאסי על א"ו מענה, למאסי ומאסי
בנין מעט למעט על מאסי בנין
עם ומאסי.

יצחק אבינו נקשר בידיו וברגליו
ושכב על גבי המזבח, אביו הוציא
את המאכלת... ולמרות שלא הבין
כיצד ומדוע, שתק והיה מוכן לכל.

יהודית ראתה עד כמה חמור מצבו
של עם ישראל והליתה מתענה בצום
כל ימי חייה, ועשתה לה בעליית
ביתה חדר מיוחד להתפלל בו.

כשהייתה חנה סגנה בת 18 עזבה
את ביתה ומשפחתה ואת מולדתה
ועלתה לארץ-ישראל לבדה.

למעבתי על הכיזון ל"ו נומי
כ"ו למצק ההמיושבט באקל-יטל.

למעבתי על הכיזון לשמע
למצן הכצאה ל"ויו"ו.

לומגי על מ"ו שמרה נומי כ"ו
לזמוז על זכומא ל"כזומא לזלומא
לזלומא-טל.

ביום חם במיוחד היה מחסור גדול במים. לפתע הגיע חייל עם ג'ריקן וקוביות קרח ורץ לעבר גיפ המפקד בו ישב דרור וייצרג. צעק אליו המפקד: "תעבור קודם בין החיילים ואחר כך תחזור אליי". ואכן רק אחרי שכול החיילים שתו חזר החייל אל הגיפ והמפקד שתה.

נתן שרנסקי חי במשך כ-10 שנים
בבתי סוחר שונים, בתנאים קשים
מאוד של רעב, קור בדידות וחוסר
ודאות.

מסופר על רועי קליין: בהיותו חייל הגיע בשעת ליל מאחרת הביתה. בבוקר מצאו אותו הוריו כשהוא ישן על המדרגות. הסתבר שלא רצה להעיר אותם ונרדם בפתח הבית.

נספח 1: דומינו גבורה (המשר)

מוציג זא שניק נומה ופיניקויס
שניק ניני שלא להציע אג הווינו.

למעני זא האכשמיג לניב עס
היינום האניוקים ניני למאוי זא
השליס. השליס.

למעני זא כהניום ומאנה אומץ
ני למאין זינונו עס-ויסיא בלמלמא
עגז האוב. עגז האוב.

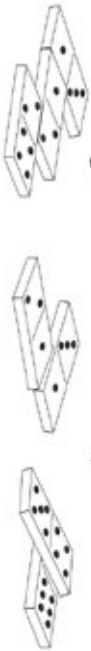
הפלשתים סדמו בעפר בארות מים שאבנו חפר.
לאחר מספר שנים בהם הבארות היו סתומים
יצחק אבינו פותח אותם. הפלשתים רבים איתו
וטוענים שהבארות שלהם והוא מתרחק מהם.

כשמפקד צבא האויב היה שיכור,
שלפה יהודית את חרבו וכתתה את
ראשו.

כשהייתה חנה סנש בארץ-ישראל
שמעה על המלחמה הקשה
באירופה, והתנדבה למשימה
מסוכנת להצלת יהודי אירופה.

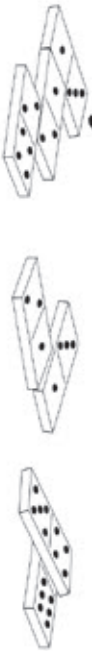

אמצעי 14 היצון אי"י שנה
ובטמון נני אהצו נפסא.

אמצעי 14 היצון אכנול ומהו 14

המבנה נני של אצונ.

מווגי 14 הטבוג בלמן אכסוני נני

של ולשין ווסאז במבניו.

באחד הניוויטים הקשים לפתע ראו כולם עץ תאנה עסיסי גדוש בפירות. כל החיילים עטו עליו לאחר המאמץ הממושך של הניוויטים. אולם המפקד דרור ויינברג עמד בצד והמתין. לשאלתנו הוא הסביר כי העץ אינו שלנו והוא לא גונב אפילו לא תאנה אחת.

הסוהרים בבית הסוהר הציעו לנתן שרנסקי למסור שמות של חברים נוספים המנסים לברוח מרוסיה: "אם תגלה לנו את שמות חבריך תקבל אוכל ונאפשר לך לראות את חבריך", אך תשובתו הייתה תמיד שלילית.

סמוך לכניסת שבת רוני נפעז וניזקק לטיפול רפואי. אחותו חסיעה אותו למרפאה וחיכתה שיסיים. כשיצאו מהמרפאה שבת כבר כמעט נכנסה, רוני החליט שלא להסתכן בחילול שבת ויצא בריצה אל ביתו על אף פציעתו. אחותו נסעה במכונית. וכשהגיעה הביתה התפללה לראותו מחכה לה "רצתי מהר" הוא חספניר..."

מוזג על נמוג אלמן מוזג

השני.

למזג על הכזון למזג

כני של למזג.

מוזג על מיו אלמן הכני מזג.

כשנתפסה חנה על-ידי חיילי הגסטאפו והושללה לכלא, החוקרים הבטיחו לשחררה במידה ותספר על שאר חבריה למשלחת.

באחד בקרבות הקשים בלבנון רועי יצא לחלץ פצועים. הוא וחייליו עמדו סמוך לגדר באחת החצרות. לפתע נזרק לעברם רימון... רועי הבין שבמיד מספר שניות הרימון יתפוצץ ויפגע בכולם. רועי החליט לקפוץ על הרימון ובכך לתציל את חייליו. הוא זינק אל הרימון וצעק: "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד!" רועי נפצע אנושות ונהרג, כל חייליו נותרו בחיים!

ס-י-ו-ם

6. אולי גם אני גיבור?

מתבוננים ובונים

הרציונאל:

"אני יותר חזק ממך, תיזהר!" משפט שכיח בחברת הילדים, בה הכוח הפיזי של הילד מקנה לו, לעיתים שלא בצדק, מעמד גבוה בסולם החברתי. בירור המושג "גבורה" והפנמת המהות האמיתית והחיובית של הגבורה יעזרו לנו להתמודד עם תופעות האלימות והכוחניות שבחברה ויאפשרו לבנות חברת ילדים ערכית ונעימה.

חז"ל מתייחסים במקורות השונים לשאלות: מהי גבורה? מה הביטויים החיוביים שלה בחיי היום יום? האם רק בעל כוח פיזי הוא גיבור? האם גיבור הוא רק בשדה הקרב? הנה כמה מהמקורות: "איזהו גיבור שבגיבורים? מי שעושה שונאו אוהבו" (אבות דרבי נתן כ"ג)

"יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו" (שולחן ערוך, אורח חיים, א' א')

"איזה הוא גיבור? הכובש את יצרו, שנאמר (משלי ט"ז, ל"ב): "טוב אָרֶךְ אַפַּיִם מְגִבּוֹר; וּמַשָּׁל בְּרוּחוֹ מַלְכֵּד עִיר" (אבות ד', א').

חכמים מלמדים אותנו שהכוחות הנדרשים מאיתנו בכדי לשלוט ביצרנו, להתאפק ולעשות טוב, חשובים ובעלי ערך רב יותר מן הכוח שנדרש לאדם בכדי לנצח במלחמה. וכך כותב הרב קוק (עולת ראי"ה, חלק א' עמוד ע"ה): "גבורה מיוחדת היא גבורתם של ישראל, גבורה המצטיינת לא בכיבושים שמכבשים את האחרים... אלא גבורה שבעיקרה היא קשורה בכיבוש שהאדם כובש את עצמו". בשיעור שלנו נכוון את הילדים לשאוף לגבורה הנעלה, לא בשדה הכוח והיכולות הפיזיות. נראה להם את הגבורה בהתמודדות באירועים בחיי היום-יום, שבהם צריך התגברות וכוח נפשי.

המטרות:

- התלמידים יחוו את ההבדל בין הגבורה במישור הפיזי לגבורה במישור הנפשי-פנימי.
- התלמידים יפנימו שמי שמתגבר על יצרו, משתלט על כוחותיו ומתעל אותם למטרה חיובית – הוא גיבור.
- התלמידים יתנסו במציאות של גבורה בחיי היום-יום.

ההכנות הנדרשות:

- יש לגזור את ההיגדים (נספח 1) לשישה כרטיסים נפרדים.
- יש לדאוג לדפים ריקים לתשובות.
- יש לצלם את דף העבודה (נספח 2) כך שלכל קבוצה יהיה עותק אחד.
- יש לצלם את התפזורת (נספח 3) כמספר מחצית מתלמידי הכיתה.

מבנה השיעור:

- פתיחה: היגדים של גבורה (קבוצות)
- שלב א': מציאת המשותף (מליאה)
- שלב ב': הסיירת המובחרת ואני (זוגות)
- סיכום: תפזורת (מליאה ועבודה יחידנית)

פתיחה: היגדים של גבורה (קבוצות)

- נקדים ונאמר שאנחנו רוצים לברר את נושא הגבורה בקבוצות בעזרת היגדים.
- נחלק את הכיתה לשש קבוצות.
- נחלק לכל קבוצה היגד (נספח 1) + דף לתשובות, וכל קבוצה תענה על השאלות להבנת ההיגד.
- נשרטט על הלוח 7 עמודות. בעמודה הראשונה נכתוב ארבע משימות / שאלות:
 - הסבר בלשונך את ההיגד
 - נסה לתת דוגמה
 - על מה צריך הגיבור להתגבר?
 - מה יכול לעזור לו להתגבר?
- בשלב זה שאר העמודות נשארות ריקות.
- נדגים לפני התלמידים את העבודה הנדרשת על ההיגד הבא:
 - ההיגד: "טוב אָרְךָ אַפִּים מַגְבוֹר; וּמִשָּׁל בְּרוּחוֹ מְלֵכֵד עִיר" (משלי ט"ז, ל"ב).
 - ההסבר: הכוח שיש לאדם שיודע להתגבר על יצרו ולהתאפק יותר חשוב ושווה מן הכוח שיש לאדם שמנצח במלחמה וכובש את העיר.
 - דוגמה: אחותי הקטנה קשקשה לי במחברת עברית. מחר המורה לוקחת את המחברות לבדיקה. מאוד כעסתי אבל לא צעקתי עליה ולא הרבצתי לה, אפילו שרציתי, כי היא ילדה קטנה.
 - על מה צריך הגיבור להתגבר? על הרגשות השליליים כמו כעס וביטויים במעשה – הרצון להעניש.
 - מה יכול לעזור לו להתגבר? לחשוב ולראות את הגורמים למעשה השלילי. הרצון לעשות טוב ולא לריב, וכדו'.
- ננחה את התלמידים לקרוא בקבוצות את ההיגדים, לענות על השאלות שכתובות על הלוח ולכתוב את התשובות על דף מצורף.

שלב א': מציאת המשותף (מליאה)

- נכתוב את ההיגדים על הלוח ככותרות.
- נרשום מתחת לכל היגד את התשובות לשאלות.
- ננהל דיון על הדברים המשותפים בתשובות של כל הקבוצות ונסכם את הדברים על הלוח.

שלב ב' סיפור: הסיירת המובחרת ואני (זוגות)

- נחלק לתלמידים את הסיפור המופיע בנספח 2.
- נבקש מהתלמידים לענות על המשימות בתחתית הסיפור.
- נשמיע ברקע בעוצמה נמוכה מוזיקה של תזמורת צבאית.

תשובות לדף – המקרים בהם שי היה גיבור:

- התגבר ונתן לאחותו מהמתקים והכיבוד.
- התחשב בילד הקטן שעמד לפניו, לא דחף אותו אלא זז הצידה.
- עזר לאמו לסחוב את התיק של צביקה למרות עייפותו.

סיכום: תפזורת (מליאה ועבודה יחידנית)

- נשמע את תשובות התלמידים.
למורה: אם יש מקרה שלא מתאים בדיוק לאחד ההיגדים, תמיד אפשר לקשר אותו להיגד: "איזהו גיבור הכובש את יצרו".
- נחלק לכל זוג תפזורת עם מחסן מילים בנושא הגבורה בחיי היום יום (נספח 3).

איזהו גיבור? הכובש את יצרו

אבות ד', א'

איזהו גיבור? מי שעושה שונאו אוהבו (שמתאמץ להפוך את השונא שלו למי שאוהב אותו)

אבות דרבי נתן כ"ג

יתגבר (האדם) כארי(ה) לעמוד (לקום מהשינה) בבוקר, לעבודת בוראו (להתפלל)

שולחן ערוך אורח-חיים א', א'

(מי שהם) נעלבים ואינן עולבים (נעלבים ולא מעליבים בחזרה), שומעים הרפתם (שמכיישים אותם) ואינם משיבים, עליהם הכתוב אומר: "ואוהביו כצאת השמש בגבורתו" (הם גיבורים ובעלי כוח, כמו השמש שצריכה גבורה והרבה כוח כדי להאיר את כול העולם).

בבלי שבת פ"ח, ב'

"איש גיבור... אינו נותן דאגה בליבו (לא דואג משום אירוע שקורה לו) ומקבל כל הבא עליו בשמחה

ובחיבה" רש"י משלי י"ח, י"ד

גיבור שולט בעצמו (על הכוחות שלו) ולא נותן לאף כוח להתפריץ במקום שלא צריך ובצורה שאינה ראויה

(טובה) הכוזרי תחילת מאמר שלישי

קראו את הסיפור וזכרו את המשימות!

המסע בסיירת המובחרת ואני

אתמול נסענו הורי ואני, שי, לצבא לטקס קבלת כומתה של צביקה, אחי הגדול. הוא בסיירת מובחרת, ושם מקבלים את הכומתה רק אחרי שהחיילים הוכיחו שהם באמת מתאימים להיות בסיירת (שזה כבוד גדול). איך החיילים מוכיחים שהם ראויים להיות בסיירת המובחרת? הם יוצאים למסע של כ-120 ק"מ ביום אחד, וזה נורא קשה. חייל צריך להיות מאוד חזק, עם הרבה כוח וגם עם הרבה כוח רצון בשביל להצליח לסיים את המסלול. זה כל כך קשה והמאמץ כל כך גדול, שבקלות אפשר להתייאש וכשנגמר כל הכוח להגיד: "די אני לא יכול יותר" ופשוט להפסיק באמצע.

ראיתי את צביקה מרחוק. חיוך גדול של שמחה וגאווה היה על פניו. רצתי לקראתו והתחבקנו. כשהוא הלך לקראת ההורים שלי, ראיתי שהוא צולע. "מה

קרה לך?" שאלתי בבהלה, "כל-כך קשה היה המסע שנשברה לך הרגל?"

"אל תדאג, לא נשברה לי הרגל" הרגיע אותי "היא קצת כואבת לי אבל לא נורא, העיקר שהצלחתי לסיים את המסלול".

"כל הכבוד לך, איזה גיבור אתה. מה היו כאלה שלא הצליחו להגיע לסוף?" שאלתי.

"לא, אין דבר כזה" ענה צביקה. "נכון, היו חיילים שהיה להם מאוד קשה. לחלק מהם היו פגיעות ברגליים וממש כאב להם ללכת, והיו חיילים שהיו קרובים לאפיסת כוחות, אבל אנחנו לא עזבנו אותם ולא נתנו להם להפסיק".

צביקה נעצר, תפס אותי, הסתכל לי בעיניים ואמר: "אתה יודע, היה צריך הרבה כוח, התמדה ורצון חזק בשביל להגיע לסוף המסלול, ומי שעשה את זה לבד הוא גיבור. אבל הגיבורים הגדולים באמת, הם אלה שהתגברו, ואפילו שהיה להם קשה בעצמם, מצאו את הכוחות לעזור לחלשים." הוא התיישב על ספסל והמשיך לספר בקול נמוך: "אני אספר לך משהו, אבל אל תספר לאף אחד, טוב?" הוא שאל, ואני הנהנתי לו בראשי "היה שם חייל אחד מאוד חזק" המשיך לספר "שתמיד היה מתאמן בזמן הפנוי, והיו לו שרירים מאוד חזקים. בשבילו המסע לא היה מאוד קשה, וגם הוא לא היה צריך לאמץ את כול הכוחות שלו. באמת הוא הגיע לפני כולם. ואתה יודע מה הוא עשה כשגמר?" שאל צביקה והמשיך: "הוא התיישב על החול, הוציא עיתון מהכיס והתחיל לקרוא. בשבילי הוא לא גיבור". צביקה קם, הסתכל לי בעיניים במבט חודר ואמר: "תזכור, תזכור את זה לכל החיים, הגיבורים הגדולים באמת הם אלה שיכולים להתגבר על חולשתם בשביל מטרה נעלה, כמו כאן, שעזרנו לחברים החלשים שלנו".

צביקה עזב אותי ורץ עם כול החברה להתכונן לטקס. התיישבתי בצד על הדשא ואכלתי מהצלחת עם הכיבוד המדהים שחילקו לנו. היו שם סוגים שונים של שוקולד משובח ועוגיות מיוחדות. אכלתי לאט לאט, זה היה כל-כך טעים שלא רציתי שיגמר. טלי אחותי התיישבה לידי ואמרה "לא שמתי לב שמחלקים כיבוד, וכשרציתי לקחת הכול נגמר. אפשר לקחת קצת?" אמרה והושיטה ידה לצלחת. שתי מחשבות התרוצצו בתוכי פנימה, אחת: "לא לתת לה, כי לא ישאר לי והכול כל-כך טעים?!", והשניה: "לתת לה שלא תצטער..." ההתלבטות הייתה קשה, אבל התגברתי ונתתי לה.

הטקס התחיל. התיישבנו על הכיסאות שהכינו לנו בשורות מול הבמה. התזמורת התחילה לנגן. זה היה יפה ומיוחד. אף פעם לא ראיתי כל-כך הרבה כלי נגינה מקרוב כל כך!! מאוד אהבתי את זה, ומאוד התרגשתי. פתאום הילד הקטן שישב בשורה לפני נעמד על הכיסא. לא ראיתי כלום. "שב מיד, למה אתה מסתיר לי" סיננתי מפי בשקט. "אני לא יכול, אני לא רואה טוב" ענה בקול. מאוד כעסתי. רציתי אפילו לדחוף אותו מהכיסא... אבל בסוף החלטתי שאני לא רוצה

לעשות מריבה, יצאתי למעבר בין השורות ומשם ראיתי הכל. הטקס נגמר. כולנו היינו עייפים ואני יותר מכולם, כי רוב הזמן עמדתי בשביל לראות.

"שי, אתה יכול לעזור לי לסחוב את התרמיל של צביקה?" שאלה אמא "הוא ביקש שאקח אותו הביתה ואני כל-כך עייפה" האמת שלא היה לי כוח בכלל, אבל ראיתי שאמא מאוד עייפה, אז הרמתי את התרמיל על כתפי. הגענו לאוטו והתיישבתי בפנים מהורהר... תמיד חשבתי שאני לא גיבור גדול, כי אני לא נמצא בין הילדים החזקים בכיתה, אבל עכשיו, אחרי הדברים שסיפר לי צביקה, עלו בתוכי מחשבות חדשות. ...אולי בכל אופן גם אני גיבור? לאט לאט עלו מול עיני מקרים שהיה לי קשה והתגברתי...

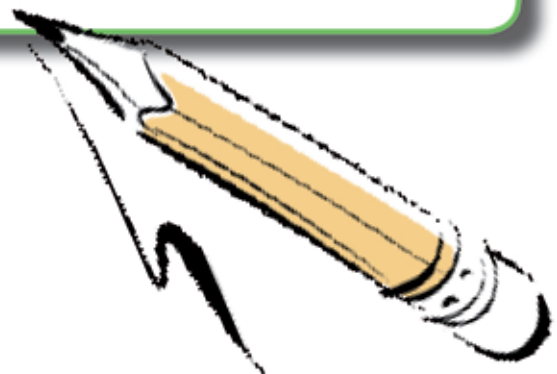
אייל

1. סמנו על דף הסיפור את המקרים בהם שי היה גיבור.
2. כתבו עוד שני מקרי גבורה מחיי היום יום, ששי היה יכול לעשות. היעזרו בהיגדים הכתובים על הלוח.
3. כתבו בכל מקרה:
 - על מה התגבר?
 - מה עזר לו להתגבר?

ק	ש	ה	ש	ל	י	מ	ש	ב
מ	מ	ר	ו	ת	י	ו	ל	ח
ט	ע	ז	ר	ל	כ	ו	ח	ר
ר	מ	ע	ש	ה	ט	ו	ב	ח
ה	ר	צ	ו	נ	פ	ג	ר	ז
י	ש	ר	ו	י	ת	ר	י	ק
ג	ב	ו	ר	ה	ת	פ	י	ס

מחסן מילים:

ישר, התפיס, חזק, התגבר, קשה, ויתר, השלים,
 מטרה, כוח, עזר, מצוה, חלש, רצון, גבורה,
 ויתור, מעשה טוב.

7. את הכוח למשהו טוב שומרים ובצורכי הפרט והכלל מתחשבים כיתות ד'-ה'

מפתח הלב מתוך אמונה

חיינו מלאים בקונפליקטים. קונפליקטים בין קבוצות, בין פרטים, ואפילו בתוך האדם עצמו בין רצונות שונים. חיי הכיתה יכולים להיות מלאים בהתנגשויות כאלו בין רצונות וצרכים של התלמידים המגוונים. צורת ההתמודדות שירכשו התלמידים בהתנהלות במצבי קונפליקט בכיתה, תלווה אותם בהתמודדויות נוספות בחייהם. במגרש אחר הצהרים, בויכוח על המחשב עם האח הקטן וכן הלאה. אחד הגורמים המרכזיים להיווצרות קונפליקט היא התחושה שיש סתירה בין הרצון שלי לבין הרצון של האחר. שמישהו צריך לנצח והשני חייב להפסיד.

התפיסה היהודית אינה כזו. השאיפה היהודית היא להגיע למצב של "וְאֶהְבֶּתְּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ" (ויקרא י"ט, י"ח).

שרצונו וצרכיו של האחר יהיו חשובים לי כמו שלי ואחפש את הדרך למלא גם אותם, עם הצרכים והרצונות שלי ולא בסתירה אליהם.

דבר זה מכונה כיום בשפת הכלכלה win-win. פתרון קונפליקט בו כל הצדדים יוצאים מנצחים. כיצד אפשר להגיע למצב כזה? כשמבינים שיש משהו גדול יותר משני הצדדים בקונפליקט, וכולנו שואפים ומחויבים למשהו הזה.

הרב באורות הקודש ג' פסקה ק"א, כותב שעיסוק בצרכי הפרט, בלי חיבור לצרכי הכלל, מוביל לייסורים גשמיים ורוחניים:

"האדם צריך להיחלץ תמיד ממסגרותיו הפרטיות, הממלאות את כל מהותו, עד שכל רעיונותיו סובבים תמיד רק על דבר גורלו הפרטי, שזהו מוריד את האדם לעומק הקטנות, ואין קץ לייסורים גשמיים ורוחניים המסובבים מזה. אבל צריך שתהיה מחשבתו ורצונו ויסוד רעיונותיו נתונים להכללות, לכללות הכול, לכללות העולם, לאדם, לכללות ישראל, לכל היקום. ומזה תתבסס אצלו גם הפרטיות שלו בצורה הראויה. וכל מה שהתפיסה הכללית היא יותר חזקה אצלו ככה תגדל שמחתו, וככה יזכה יותר להארת האור – האלוקי, כי שם מלא חל על עולם מלא, ו"לית שְׂכִינְתָּא שְׂרִיָּא בְּאַתְרַּי חֲסִיר" (ספר הזוהר), וכיון דבאתר חסיר או פגים לא שריא, איך תשרה באתר שהכול נטול וחסר, ואין שם כי אם נקודה דלה מצערה ואפסית, שהיא הפרטיות האנכית לבדה? והתביעה הזאת להיות תמיד נתון ביסוד הכללי, בצרורא דלעילא דביה חיי כולא, הוא יסוד נשמת הצדיקים, המתהלכים לפני האלקים ומתענגים על ד'. והם צריכים להתחזק לדעת את עצמות רצונם, ושלא לעזבו משום מניעה שבעולם, רק תמיד יגדלוהו יקדשוהו ויפארוהו, ויזכו לברכת ד', מיסוד בכל מכל כל".

הגבורה בניהול קונפליקטים

באבות דברי נתן פרק כ"ג כתוב: "איזהו גיבור? העושה שונאו אוהבו".

גבורה היא היכולת להתחבר למי שנראה במבט ראשון שונא שלי, המתחרה איתי על אותם משאבים, זה שאני בקונפליקט איתו, ולהפוך אותו להיות לאהובי ולאהבי. זאת מתוך החיבור של שנינו למטרה משותפת. בשיעורים הבאים ננסה לראות עם התלמידים כיצד הצרכים והרצונות שלהם משתלבים עם הצרכים והרצונות של חבריהם, ועם המטרה של כולם – הצלחת הכיתה. באופן כזה נמנע מחלוקות רבות עוד לפני היווצרותן, ובקונפליקטים שכן יתעוררו נציע פתרון של win-win שיביא שמחה לכל הצדדים.

קישור לשיעור באתר "מפתח הלב":

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Yesodi/Hevra/MafteachHalev/silabus_tevet.htm

7. את הכוח למשהו טוב שומרים ואת הבעיה באופן מוקדם בוחנים כיתה ו'

מפתח הלב מתוך אמונה

חינוך מלאים בקונפליקטים. מחלוקות והתנגשויות בין קבוצות, בין פרטים, ואפילו בתוך האדם עצמו בין רצונות שונים. חיי הכיתה יכולים להיות מלאים בהתנגשויות כאלו בין רצונות וצרכים של התלמידים המגוונים. צורת ההתמודדות שירכשו התלמידים בהתנהלות במצבי קונפליקט בכיתה תלווה אותם בהתמודדויות נוספות בחייהם – במגרש אחר הצהריים, בויכוח על המחשב עם האח הקטן וכן הלאה. אחד הגורמים שמקשים על מחלוקת להיפתר באופן נכון ואמיתי, כך ששני הצדדים מרגישים שנעשה צדק עם עמדתם, הוא המעורבות של הכבוד והרצון להיות המנצח. לעיתים רצון זה לנצח גובר על הרצון להגיע לאמת. לפעמים אנחנו נותנים יותר משקל לאדם איתו המחלוקת, מאשר לטענות ולנושא המחלוקת עצמו.

אמרו חכמינו ז"ל (אבות ה', י"ז): **"כָּל מַחְלֹקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם שְׁמַיִם, סוּפָה לְהִתְקַיֵּם... אִיזוּ הִיא מַחְלֹקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם שְׁמַיִם? זוּ מַחְלֹקֶת הַלֵּל וְשָׁמַיִם..."**

חז"ל רואים במחלוקת מציאות חיובית. כאשר מחלוקת מתנהלת באופן נכון וראוי, היא מגדילה את האמת ומבררת אותה יותר. כל צד מתיישב מתוך חשיבה על הדעות האחרות ושמיען.

הגמרא בעירובין דף י"ג ע"ב מתארת את הדרך בה הוכרעה מחלוקת בית הלל ובית שמאי: **"שלוש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל. הללו אומרים: "הלכה כמותנו" והללו אומרים: "הלכה כמותנו". יצאה בת קול ואמרה: "אלו ואלו דברי אלהים חיים הן, והלכה כבית הלל". וכי מאחר שאלו ואלו דברי אלהים חיים, מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותנו? מפני שנחין ועלובין היו ושונין דבריהן ודברי בית שמאי, ולא עוד אלא שמקדימין דברי בית שמאי לדבריהן."**

מה אנחנו לומדים מבית הלל על ניהול המחלוקת? איך מנהלים את הקונפליקט באופן יעיל ואמיתי?

- לאפשר לשני להביע את דעתו עד הסוף.
- לחזור על דברי השני ולוודא שהבנתי אותו נכון.
- לומר במה אני מסכים עם השני, מהי נקודת האמת שבדבריו.
- למקד את המחלוקת במה בדיוק אינני מסכים עם השני ומדוע.
- להציע אפשרות שלוקחת בחשבון את שתי האמיתות, האמת שבדברי השני והאמת שבדברי.

הגבורה בניהול קונפליקטים

באבות דברי נתן פרק כ"ג כתוב: **"איזהו גיבור? העושה שונאו אוהבו"**.

גבורה היא היכולת להתחבר למי שנראה במבט ראשון שונא שלי. זה שאני בקונפליקט איתו, זה שפגע בי ואני רוצה לנצח אותו במחלוקת, זה שאני לא תמיד מקשיב באמת למה שהוא אומר ומראש יודע שאני חושב הפוך ממנו...

דווקא המחלוקת היא הזדמנות להפוך את השונא להיות לאהובי ולאהבי. זאת מתוך רצון כנה למצוא את האמת, כבוד לדעתו ולאמירותיו. כך כולנו נגדל והאמת תברר ותהיה כוללת יותר.

קישור לשיעור באתר "מפתח הלב":

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Yesodi/Hevra/MafteachHalev/silabus_tevet.htm

8. צו גיוס

מתכוננים ובונים

הרציונאל:

במקרא אנו פוגשים את הגבורה בעיקר כגבורת המלחמה. הקב"ה מכונה: "ה' עזוז וגבור, ה' גבור מלחמה" (תהילים כ"ד, ח'). במהלך השיעורים הרחבנו על מידת הגבורה, שאינה רק גבורת הכוח, אלא גבורה שבאה לידי ביטוי בתכונות הנפש המסייעות ללוחם, כגון: התמדה, אומץ והשתדלות. למדנו שהגיבור הראוי הוא זה שהמטרות למען נלחם הן מטרות המוסר והצדק.

עברנו עם התלמידים תהליך בו למדנו מהי גבורה, הזדהינו עם דמויות הגיבורים לאורם אנו רוצים להתחנך והדגשנו את גבורת הכובש את יצרו. בשיעור זה ניישם את הרעיון של גבורת המלחמה, לאור הדברים החשובים אותם למדנו על מידה זו. נקרא לתלמידים את קריאתו של דוד המלך: "גִּיּוֹר חֲרָבֶךָ עַל יַרְךָ גְּבוּרָה, הוֹדֵךְ וְהִדְרֵךְ" (תהילים מ"ה, ד'). גם בחיי התלמידים ישנם תחומים למענם יש להלחם ושיעור זה יעסוק במלחמה זו. נבחר יחד עם התלמידים נושאים ערכיים למענם אנו רוצים להילחם כפי שממשיכים הפסוקים באותו מזמור: "רִכָּב עַל דָּבָר אֲמַת וְעִנְיָה צֶדֶק" (שם פסוק ה'). השיעור יעסוק בבחירת המטרות, בהתגייסות ובתכנון המלחמה עד לניצחון.

המטרות:

- התלמידים ילמדו שעליהם להלחם למען מטרות וערכים חשובים בחייהם.
- התלמידים יבינו שמלחמה כזו אינה מלחמה של הפעלת כוח פיזי וכלי נשק, אלא של רצינות, אחריות ודבקות במשימה.
- התלמידים יגדירו נושאים ותחומים בחייהם אשר למענם יש להלחם.

מבנה השיעור:

- פתיחה: צו גיוס, מהו צבא ואיך נילחם (מליאה)
- שלב א': למען מה נילחם (מליאה)
- שלב ב': מתכננים את הקרב, כותבים פקודת מבצע (קבוצות)
- שלב ג': מתגייסים למטרה כיתתית (מליאה)
- שלב ד': מתכננים את המלחמה הכיתתית (מליאה)
- סיכום: הכנות לקרב (קבוצות)

ההכנות הנדרשות:

- יש להביא פתקים קטנים כמספר התלמידים.
- יש לצלם את "דף דוגמה לפקודת מבצע לקבוצה" (נספח 1) שש פעמים (כמספר הקבוצות).
- יש להביא שישה בריסטולים צבעוניים, כמספר הקבוצות.
- יש לצלם את תגי היחידה והסמלים (נספח 2) כמספר התלמידים ולהביא סיכות לחיבור לבגד כפליים ממספר התלמידים בכיתה (למעוניינים בפעילות סיכום – הכנת תגים וסמלים).
- יש להביא דפי A4 מחצית ממספר תלמידי הכיתה (למעוניינים בפעילות סיכום – הכנת פנקסי כיס).

פתיחה: צו גיוס, מהו צבא ואיך נילחם (מליאה)

- נאמר לתלמידים: בשיעור זה נצא למלחמה. בשביל להלחם צריך צבא. הצבא מחולק ליחידות ולכל יחידה יש שם, סמל וסיסמה. כל יחידה מקבלת משימה והיא חייבת לעמוד בה. כדי להצליח לעמוד במשימה צריך להתכונן היטב, צריך לדעת למען מה אנו נלחמים, צריך לחשוב מה יפריע לנו לנצח וכיצד ביכולתנו להתגבר עליו.
- נמשיך: מכיוון שאנחנו תלמידים ולא חיילים, לא מדובר במלחמה עם כלי נשק אמיתיים אלא במלחמה מסוג אחר. ובכל זאת, כמו חיילים, יהיה לצבא שלנו שם וסמל, תהיה לנו מטרה חשובה למענה נלחם ברצינות ובגבורה ונתכנן כיצד להשיג את המטרה הזו. השלב הראשון במלחמה יהיה לבחור למען מה אנו רוצים להילחם.

שלב א': למען מה נילחם? (מליאה)

- נחשוב: איזה ערך חשוב לנו מאוד? האם יש אצלנו תופעה או התנהגות לא חיוביות שאנו רוצים שיפסיקו?
- נבקש מהתלמידים להעלות רעיונות: חוסר עזרה לזולת, חוסר פרגון, מריבות בין תלמידים, קללות, אלימות, קנאה, תאונות דרכים, לכלוך ברחובות, זלזול ברכוש ועוד.
- נחלק לכל תלמיד פתק. על הפתק כל תלמיד כותב מסרון קצר (sms) ובו יכתוב לשר הביטחון למען מה הוא רוצה להילחם.
- נבקש מהתלמידים להקריא את הפתקים ונרשום את תכנם על הלוח.
- נביע דעה: במידה וחלק מהמטרות לא מתאימות או לא מוצלחות נסביר מדוע. לדוגמה: הצעה של ניצחון בכדורגל. נסביר כי אנחנו מחפשים ערכים של טוב ומוסר. ניצחון בספורט הוא נחמד ואולי חשוב לרבים מאיתנו, אך לא חשוב עד כדי מלחמה למענו (אפשרי גם שנקבל מטרה כזו למלחמה אבל אז צריך להבין שזה רק ספורט ולהדגיש את הדגשים העיקריים בדרך להשגת המטרה: הפסד בכבוד, הגינות, שמירה על הכללים יחד עם מאמץ והשקעה, התמדה, מסירות, אכפתיות של החברים וכדו').
- נבחר שש מתוך המטרות שהעלו התלמידים ורשומות על הלוח.

שלב ב': מתכננים את הקרב,

כותבים פקודת מבצע (קבוצות)

- נתחלק ל-6 קבוצות. כל קבוצה מקבלת דף לתכנון המשימה (נספח 1) ובריסטול להכנת כרזה.
- נעבור במליאה על השאלות בדף המשימה ונביא בפני התלמידים דוגמאות לתשובות:
 - ציור סמל ליחידה
 - שם המבצע (דוגמאות: נזהרים ושומרים, אהבת ישראל בנשמה, מפרגנים ונהנים וכו')
 - שם ליחידה (דוגמאות: שומרי הדרכים, אוהבי ישראל, נלחמים באלימות וכו')
 - סיסמת היחידה (דוגמאות: ואהבת לרעך כמוך, פה קדוש לא מקלל, לעזור לחבר שווה יותר וכו')

- מה המטרה שלנו, מה אנחנו רוצים להשיג, מה נחשב לניצחון (דוגמאות: אנחנו נילחם עד שלא יהיה תלמיד אחד בכיתה שנמצא במריבה עם חברו. לא ניכנע עד שכל בית הספר ידע שהכיתה שלנו נגד אלימות, אנחנו רוצים שבכיתה שלנו לא ישמעו מילים לא יפות בכלל וכו')
- איזה דבר יכול לעכב אותנו מלנצח וכיצד אנחנו מתכננים להתגבר עליו? (דוגמאות: שלא כולם מצליחים להתגבר על עצמם – כותבים התחייבות כיתתית, שוכחים את התוכנית אחרי כמה זמן – מזכירים את המטרה בכל שיעור, לא כולם רוצים להיות שותפים – צריך להסביר ולשכנע את כולם)
- ננחה כל קבוצה לכתוב על הבריסטול את שם היחידה, שם המבצע, ציור הסמל ואת הסיסמא. התלמידים יכולים להוסיף ולקשט את הבריסטול.
- נדגיש: בהמשך השיעור תצטרך כל קבוצה להסביר מדוע המטרה שלה היא החשובה ביותר, ועל כן חשוב שהקבוצה תתכונן להסביר ולהראות את הדברים בדרך המשכנעת ביותר.

שלב ג': מתגייסים למטרה כיתתית (מליאה)

- נערוך סבב בו כל קבוצה:
- תציג בתורה את תוכנית המבצע שלה בעזרת הכרזה שהכינה על הבריסטול.
- תנסה לשכנע מדוע התוכנית שלה היא החשובה ביותר ולמענה צריך להלחם (בשיטה של הצגת החיובי והחשוב בתוכניתם ולא על ידי פסילת קבוצה אחרת).
- נערוך הצבעה כיתתית גלויה על המטרה הנבחרת. כל אחד מתלמידי הכיתה יצביע בעד אחת המטרות, שאינה המטרה של קבוצתו.

שלב ד': מתכננים את המלחמה הכיתתית (מליאה)

- נאמר לתלמידים: כעת לאחר שנבחרה המטרה הכיתתית, עלינו לתכנן תוכנית מעשית אותה נבצע להטמעת הערך בכיתה.
- נחזור על פרטי התוכנית שנבחרה.
- נשמע רעיונות של תלמידים נוספים.
- נוסיף לתוכנית שלושה שלבים, על פי הצעות התלמידים:
- מה עושים עכשיו? קבלת החלטות מיידיות בכיתה.
- דוגמאות: לקבל על עצמנו לא לדבר לשון הרע, לכתוב אמנה כיתתית ולחתום עליה, כל תלמיד יבקש סליחה משלושה תלמידים בהם פגע.
- מה עושים בשבוע הקרוב? תכנון פעילות לטווח הזמן הקצר.
- דוגמאות: פרסום הנושא בתערוכה, מצגת, כרזות וכו'. החתמת כלל תלמידי בית הספר והמורים על העצומה. מפגש עם אדם מבוגר הקשור בנושא וכו'.
- כיצד נדע שניצחנו? ניסוח יעדים מדידים להצלחה.
- דוגמאות: אין מריבות בכיתה, כל תלמיד שפגע מבקש סליחה, הכיתה נקייה בסוף יום הלימודים לאורך שבוע, תלמידי שתי קבוצות יריבות בכדורגל לוחצים ידיים בסוף כל משחק וכו'.

טודי

מבצע:

"פרגון בכל מחיר"

שם היחידה: המפרגנים

הסיסמה: לחברך פרגנת – בגדול הרווחת

המטרה: ללמוד לפרגן אחד לשני בכל יום ובכל מצב.

מה עלול לעכב אותנו? מריבות וכעסים, שכחה, חוסר רגישות כלפי החבר וצרכיו.
איך נתגבר עליו? נתרגל לפרגן כל הזמן, עד כדי כך שהמחשבה והרצון לפרגן יהיו לנו במחשבות כל הזמן.

(כאן מסתיים שלב ב' בשיעור)

מה נעשה בשיעור הקרוב? נכתוב אמנת פרגון וכל תלמידי הכיתה יחתמו עליה.

מה נעשה בימים הקרובים?

על אחד הקירות בכיתה נכתוב סיסמאות בזכות הפרגון.

כל תלמיד יקבל פנקס שבועי שבו יצטרך לכתוב בכל יום שלוש פעמים שהוא פרגן למישהו (למי, על מה, מה אמרתי) ובסוף הפנקס מה הוא הרגיש שפרגנו לו.

ברחבי בית הספר נתלה כרזות עם משפטי פרגון: למדתי ממך הרבה, עשית מעשה מאוד יפה, כל הכבוד לך על מה שעשית, אתה ממש מעולה וכו'.

כיצד נדע שניצחנו?

לאחר שלושה ימים יבקש המורה (או ועדת פרגון) שכל מי שעדיין לא פרגנו לו יפנה אליו בהפסקה. לאחר שבוע יבדוק המורה (בעדינות הנדרשת כדי לא לפגוע) שכל התלמידים בכיתה שמעו פרגון ששימח אותם.

התלמידים ידווחו על:

1. אורה טובה יותר בכיתה.

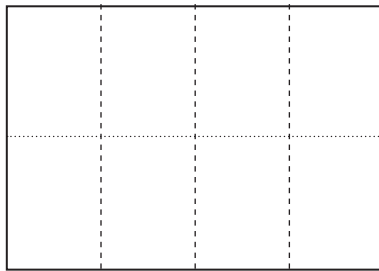
2. תחושה אישית טובה גם של פרגון וגם של קבלת פרגון.

סיכום: הכנות לקרב (קבוצות)

- נבקש מכל קבוצה להכין דברים שונים הקשורים או מסייעים בהתקדמות להשגת המטרה (מובאות כאן מספר הצעות, כל מורה יתאים את הדברים לכיתתו):
- הכנת תג היחידה לכל תלמידי הכיתה (אפשר להיעזר בדוגמאות שבנספח 2)
- הכנת סמל היחידה לכל תלמידי הכיתה (אפשר להיעזר בדוגמאות שבנספח 2)
- הכנת כרזה כיתתית ובה סיסמת הקרב
- הכנת כרטיס צל"ש למצטיין הכיתתי
- כתיבת תקנון עם ניקוד בהתאם לביצוע דברים חיוביים או שליליים.
- הכנת פנקסי כיס למעקב שבועי אחרי ביצוע המשימה (גוזרים דף A4 לאורכו ומקפלים באמצע פעמיים (כמו בדוגמא: - קו גזירה, - קו קיפול).

- כתיבת המנון או חמשיר הקשור במשימה.

הערה למורה: חשוב מאוד לעקוב אחר ביצוע התוכנית בתקופה שאחרי השיעור.

נספח 1: פקודת מבצע לקבוצה

סודי

סמל היחידה:

שם המבצע: _____

שם היחידה: _____

סיסמה: _____

המטרה: _____

מה עלול לעכב אותנו?

איך נתגבר על הגורם המעכב?

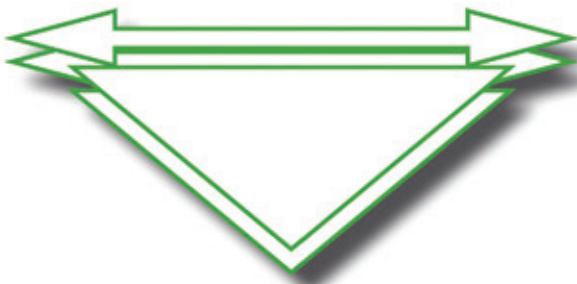
נספח 2: תו וסמל היחידה

שם היחידה:

סיסמה:

שם היחידה:

סיסמה:

9. לנהל את הקונפליקט בהצלחה כיתות ד'-ו'

מפתח הלב מתוך אמונה

יש קונפליקטים בעולם. הם קיימים. גם בתוך הכיתה שלנו. האומנם נוכל תמיד למנוע את הקונפליקט? היש ביכולתנו לפתור כל קונפליקט בקלות ובפשטות? האם הקונפליקטים הם מציאות "בדיעבדית", שלא נותר לנו אלא להשלים עם קיומה ולמזער נזקים? בשיעור הזה נתרגל עם התלמידים כיצד לנהל קונפליקט ולעבור אותו בשלום.

לשם כך עלינו להגדיר מהן התוצאות הרצויות לנו ממציאות של קונפליקט, ולהבין מהו המבט האמוני הנכון על הקונפליקט – מדוע ברא הקדוש ברוך הוא עולם מלא קונפליקטים? **"אחת דבר אלקים, שְׁתִּים זו שְׁמַעְתִּי"** (תהילים ס"ב, י"ב). דבר ה', שהוא האמת השלמה והמחולטת, גדול יותר ממה שהעולם החומרי בו אנחנו חיים יכול להכיל בבת אחת. לכן הוא מתחלק למקטעים, להבנות, למנהגים שונים, לעקרונות שעלולים להיראות סותרים, שרק כאשר כולם יחברו שוב יחדיו למען שמו תתגלה האמת השלמה. מסביר זאת הרב קוק בעולת ראי"ה (חלק א' עמוד ש"ל) על הגמרא (ברכות ס"ד ע"ב) **"תְּלִמְדֵי חֻכְמִים מְרַבִּים שְׁלוֹם בְּעוֹלָם"**: "יש טועים שחושבים שהשלום העולמי לא יבנה כי אם על ידי צביון אחד בדעות ותכונות, ואם כן כשרואים תלמידי חכמים חוקרים בחכמה ודעת תורה, ועל ידי המחקר מתרבים הצדדים והשיטות, חושבים שבזה הם גורמים למחלוקת והפך השלום. ובאמת אינו כן, כי השלום האמתי אי אפשר שיבוא לעולם כי אם דווקא על ידי הערך של ריבוי השלום. הריבוי של השלום הוא שיתראו כל הצדדים וכל השיטות, ויתבררו איך כולם יש להם מקום, כל אחד לפי ערכו, מקומו ועניינו..."

"וְרַב שְׁלוֹם בְּנִיךְ" (ישעיהו נ"ד, י"ג) "לא אמר "גדול שלום בניך", שהיה מורה על ציור גוף אחד גדול, שאז היו הדברים מתאימים לאותו הרעיון המדומה, שהשלום הוא צריך דווקא לדברים אחדים ושיוויו רעיונות... אבל הריבוי הוא "רב שלום בניך". "אל תקרי בניך, אלא בוניך", כי הבניין יבנה מחלקים שונים, והאמת של אור העולם תבנה מצדדים שונים ומשיטות שונות... שכל אחד תופס מקומו וערכו..."

מסיים הרב קוק: **"יְהִי שְׁלוֹם בְּחֵילְךְ"** (תהילים קכ"ב, ז') "החיל, מקום החיל או הכוחות העובדים, הם מתברכים בברכת שלום. ומהו שלומם? לא שיהיו כולם כוח שווה, כי דווקא על ידי ריבוי הכוחות והתנגדותם תמצא פעולת החיים, אלא שערך ההבדל וההתנגדות נערך בערך מתאים, שכולם מובילים למטרה אחת, על כן נמצא **"שְׁלוֹה בְּאַרְמְנוֹתֶיךָ"**, במקום הדרוש שקט ושלחה, במרכז התכלית..."

וברכת השלום הבאה עם העז, היא השלום של התאחדות כל ההפכים. אבל צריך שימצאו הפכים כדי שיהיה מי שיעבוד ומה שיתאחד, ואז הברכה ניכרת... ועל כן שלום הוא שמו של הקב"ה, שהוא בעל הכוחות כולם..."

מחלוקות, הבדלים והפכים הם נצרכים במציאות, כדי שאמת גדולה יותר תוכל להתברר דווקא על ידי הסכין המתחדדת על ירך חברתה. זה כמו שכדי לבנות בניין גדול ומכובד צריך סוגים שונים של מרכיבים: לבנים, טיט, זכוכית, דלתות, חשמל ועוד, והסוד הוא שכולם יחד יחברו לאותה מטרה וכל אחד יתרום את ייחודיותו למען המטרה הכוללת.

התוצאה הרצויה לנו מהקונפליקט היא שכל צד יגדל ויתקדם בזכות המחלוקת, שכל אחד יוכל לומר מה התחדש לו בעקבות המפגש עם הדעה ששונה ממנו, איזו אמת התחדדה לו, כיצד התפיסה איתה הוא הגיע התרחבה והשתפרה. תהליך מדהים וחשוב זה יתאפשר אם נחבור כולם למטרה אחת של עבודת ה' ונאמין שגם החבר שחולק עלינו משמש תפקיד חשוב בחיפוש אחר הדבר הנכון.

קישור לשיעור באתר "מפתח הלב":

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Yesodi/Hevra/MafteachHalev/silabus_tevet.htm

10. אני אתגבר

מתבוננים ובונים

הרציונאל:

לאחר שלמדנו על מושג הגבורה, גבורת המלחמה וגבורת הכובש את יצרו, גבורה באירועים מיוחדים וגבורה בחיי היומיום חשוב לנו להפגיש את התלמידים עם גיבורים שהחיים הרגילים שלהם מלאים בהתנהגות של גבורה והתגברות בלתי פוסקת. ישנם אנשים רבים בעלי מוגבלות מסוגים שונים, מוגבלות שיש לה השפעה על אורח חייהם, שיש לה השפעה על צורת ההתייחסות של הסובב אותם ושדורשת מהם יום-יום, מהבוקר ועד הערב, כוחות נפש של גבורה. בשיעור זה נדגיש את הרעיון של התגברות. התלמידים ילמדו על הקשיים שעומדים בפני האדם המוגבל, הם ילמדו כיצד להתייחס אליו ומהם התכונות והכישורים שכל אחד מאתנו יכול ללמוד מגיבורים אלו.

לצורך כך בחרנו, מתוך סיפורים רבים, לספר סיפור של אדם אחד. את הסיפור נספר דרך עיניהם של ילדים המספרים עליו ודרך החוויות השונות שעברו עליו. נכוון את התלמידים להבין באופן מעמיק יותר את מושג הגבורה וההתגברות, לחוש הזדהות, להתייחס באופן הראוי ואף ללמוד מאלו שלא תמיד אנו מודעים לגבורתם וחשים בה.

המטרות

- התלמידים ילמדו על הגבורה שבהתגברות מתמדת על קושי או מגבלה.
- התלמידים יבינו את ההתמודדות שעוברים אנשים בעלי מוגבלות ויזדהו איתה ועם מידת הגבורה שאנשים אלו נדרשים לגלות.
- התלמידים יקבלו כלים ליחס נכון כלפי המוגבל והשונה.

ההכנות הנדרשות

- יש להכין לכל קבוצה את כרטיסיות הסיפורים + השאלות (נספח 1).
- יש לצלם את דף התשובות בעיגולים (נספח 2) כמספר הקבוצות.
- יש להכין את סרט השיקום ואמצעי להקרנתו (מקרן, רמקולים).
- למעוניינים בפעילות ההעשרה: יש לצלם את דמות הילד (נספח 3) כמספר תלמידי הכיתה.

מבנה השיעור

- פתיחה: סיפור התאונה (מליאה)
- שלב א': ההתגברות שלי (קבוצות)
- שלב ב': על מה התגברנו? (מליאה)
- סיכום: השיקום (מליאה)
- תוספת לשיעור: פגישה שכזאת

פתיחה: סיפור התאונה (מליאה)

- נאמר לתלמידים: זהו סיפור אמיתי על אדם בשם אליעזר שנפצע בתאונת דרכים. נשמע את הסיפור מפי האחיינים שלו, צבי (בן 10), עמית (בת 8) ואריאל (בן 12).
- נקריא את סיפורי הילדים (האחיינים) לפני התלמידים, או נכין לפני השיעור תלמידים שיתאמנו על קטע הקריאה ויוכלו לקרוא אותו לפני התלמידים האחרים.

מספר צבי:

אני רוצה לספר לכם על התאונה. לפני כמה שנים, דוד שלי שקוראים לו אליעזר, חצה כביש במעבר חצייה. הרמזור של הולכי הרגל היה ירוק אבל מונית אחת שנסעה בכביש לא שמה לב, נסעה באור אדום ופגעה בו בראש בצורה מאוד חזקה. הוא עף באוויר לגובה של כמה מטרים ונפל על הכביש מחוסר הכרה. רופא שבמקרה עבר שם התחיל לטפל בו מיד, האמבולנס הגיע במהירות ולקחו אותו לבית החולים. בבית החולים הוא שכב ללא תנועה והרופאים אמרו שהמצב שלו מאוד קשה.

אני התפללתי, יחד עם עוד הרבה אנשים, שהוא יהיה בריא וגם נסענו כל המשפחה לבקר אותו בבית החולים. הרופאים לא הרשו לילדים להיכנס אליו אז עמדתי מחוץ לחדר שהוא שכב והתפללתי לה' שהוא יהיה בריא.

הרופאים אמרו שהמצב שלו נשאר קשה מאוד ולא בטוח בכלל שהוא יתעורר. אבל אבא שלי אמר שהוא גיבור, ולמרות שהוא שוכב בלי תנועה בתוך הגוף שלו הוא עכשיו נלחם כדי לחיות.

אחרי כמה ימים הוא התחיל להזיז קצת את העיניים ואת כפות הרגליים. הרופאים אמרו שעדיין זה לא אומר שהמצב שלו ישתפר, אבל אנחנו היינו עומדים לידו והיינו אומרים לו "תתגבר, אתה חזק, אתה יכול להבריא, אנחנו מתגעגעים אליך".

עברו כמה שבועות והמצב שלו כל הזמן השתפר. גם הרופאים התחילו להבין שיש לו סיכוי, אבל הם אמרו לנו שעדיין הוא יהיה נכה וכנראה יישאר בכיסא גלגלים כל החיים שלו.

אנחנו כבר ידענו שדוד שלנו הוא כזה גיבור, שהוא יתגבר על כל הקשיים ויחזור שוב ללכת ולדבר איתנו.

אחרי כמה חודשים הוא כבר ממש התעורר. היינו באים לבקר אותו בבית החולים והוא זכר אותנו בשם שלנו עשה לנו שלום עם היד, אבל עדיין ישב בכיסא גלגלים וכמעט לא זז לבד. בשביל לומר מילה אחת הוא התאמץ נורא וגם אז כמעט לא הבנו מה הוא אומר.

מספרת עמית:

אני רוצה לספר לכם מה קרה אחרי שהוא התעורר. בהתחלה הוא היה רק בכיסא גלגלים, ובגלל שהוא לא הצליח להזיז את הידיים היו צריכים להאכיל אותו. בגלל זה היו אנשים שדברו אליו כאילו הוא תינוק, זה הרגיז אותו מאוד אבל הוא אפילו לא היה יכול להסביר להם כי היה לו מאוד קשה לדבר. הוא מאוד שמח על המבקרים שבאו לחזק

אותו למרות שחלק מהם לא התנהגו מספיק ברגישות, אבל גם אם היו מעליבים אותו הוא היה מתגבר ומנסה להבין אותם, שהם לא עשו את זה בכוונה.

כשהמצב שלו השתפר יותר הוא כבר היה יכול לדבר, אבל עדיין היה בכיסא גלגלים. הרבה פעמים מישהו היה מסיע אותו ברחוב ואנשים שהכירו אותו היו באים לשאול מה שלומו, אבל לא היו מדברים איתו בכלל אלא מדברים רק עם מי שהסיע אותו ומתייחסים אליו כאילו הוא אויר. בסוף זה כבר קצת הצחיק אותו והוא היה משתעל כדי להראות לאנשים שהוא קיים. אני לא מדברת בכלל על האנשים שהיו מסתכלים עליו ברחוב כאילו הוא ליצן או משהו כזה, מצביעים עליו ומדברים עליו מאחורי הגב.

אתם יודעים שקשה לו לדבר, הוא אומר שכשהוא מדבר זה כאילו שיש לו סוכרייה ענקית על מקל בתוך הפה, רק שלסוכרייה הזו אין טעם טעים והיא גם לא נגמרת אף פעם, וכל הזמן אנשים שואלים אותו: "מה אמרת?" ולפעמים הוא מבקש מהם משהו והם עושים כאילו הם מבינים מה הוא אמר, אבל בעצם הם לא הבינו כלום והם פשוט הולכים בלי לעזור לו.

מספר אריאל:

אני רוצה לספר לכם כמה דוד שלי הוא גיבור. אצלנו בכיתה לפעמים המורה כותב הרבה על הלוח ואנחנו צריכים להעתיק. אחרי כמה זמן אנחנו כבר מתחילים לקטר. לדוד שלי אחרי התאונה קשה מאוד לכתוב, הוא צריך להתאמן המון שעות כדי שתצא לו אות אחת נורמאלית אבל הוא לא מתייאש. יש לו מחברות שלמות מלאות באותיות שהוא כותב בשביל להתאמן.

לפעמים הילקוט כבד לנו ואנחנו מתבכינים ומבקשים שיסיעו אותנו לבית הספר במקום ללכת ברגל. לדוד שלי כל צעד קשה מאוד. הוא צריך להתאמץ ולהתרכז ולמרות זאת ברגע שהוא התחיל ללכת עם קביים, הוא שם את כיסא הגלגלים במחסן ויותר הוא לא הסכים שיסיעו אותו לשום מקום. הוא אמר שהוא יכול לבד ורק ככה הוא יתאמן ויתחזק. כשאנחנו נפגשים ביחד לפעמים צריך ללכת כמה מטרים להביא משהו. אנחנו יכולים לעשות את זה בשנייה, אבל הוא לא אוהב שעוזרים לו. הוא מוכן להתאמץ אפילו שעות רק כדי שיתאמן ושלא יזדקק לעזרה של אף אחד.

יש אנשים שכשקשה להם אז הם נשברים, או נעשים עצבניים או בכינים. את דוד שלי לא ראיתי אף פעם מתלונן או מתבכיין למרות שהכי קשה לו מכל האנשים שאני מכיר בעולם. יש לו תמיד מצב רוח טוב, והוא מחייך ומספר בדיחות אפילו על המצב שלו.

שלב א': ההתגברות שלי (קבוצות)

- נחלק לכל קבוצה:
- דף שאלות המתאים לקבוצה (נספח 1)
- דף תשובות בעיגולים (נספח 2). הדף מכיל שישה עיגולים שיש לגזור אותם מתוך הדף.
- נסביר לתלמידים את אופן העבודה בקבוצות:
- אחד התלמידים קורא את שאלה מספר 1. התלמידים מחפשים את התשובה בתוך סיפורי הילדים.

- בוחרים את התשובה הנכונה ביותר. מניחים את העיגול הגדול ביותר כאשר רבע העיגול שבו האות המתאימה פונה כלפי מעלה. בקצה אותו רבע כתובה מילה שהיא חלק ממשפט הקשור למידת הגבורה.
- לאחר מכן קוראים את שאלה מספר 2, עונים את התשובה, ומניחים את העיגול השני בגודלו באותו אופן.
- כך חוזרים על אותה הפעולה עם כל ששת השאלות.
- במידה והתשובות נכונות כל המילים שכתובות בחלק העליון של העיגול יצרו משפט שקשור במידת הגבורה.

למורה: מצורפת טבלת עזר לבדיקה:

קבוצה א': אם אין אני לי מי לי	קבוצה ב': אין הדבר תלוי אלא בי!!!	קבוצה ג': אשרי הגבר – על יצרו גובר	קבוצה ד': יתגבר כארי לעמוד בבוקר לעבודת בוראו
1. ג'	1. א'	1. ב'	1. ד'
2. ד'	2. ג'	2. א'	2. ב'
3. א'	3. ב'	3. ג'	3. ד'
4. ב'	4. ג'	4. ד'	4. א'
5. ג'	5. ד'	5. א'	5. ב'
6. ד'	6. א'	6. ב'	6. ג'

לקראת ההצגה במליאה:

- נבקש מכל קבוצה לבחור את אחד הסיפורים מתוך כרטיסי השאלות ולחשוב על מה היה צריך אליעזר להתגבר בסיפור זה.

חלק ב': על מה התגברנו? (מליאה)

- נזמין נציג מכל קבוצה לכתוב על הלוח את המשפט שיצא לקבוצתו, לספר את אחד הסיפורים שבחרו ולכתוב על הלוח על מה היה צריך אליעזר להתגבר (דוגמאות: קושי פיזי, קושי בתפקוד, תסכול, לעג, מבטים של אנשים, ייאוש, חוסר אמונה של הרופאים וכו').

סיכום: השיקום (מליאה)

- נקרין את סרט הסיכום – "להתחיל מחדש":

<https://www.youtube.com/watch?v=9Hoiur8Nd9s>

הצעת תוספת לשיעור: פגישה שכזאת

- נאמר לתלמידים: בזמן מפגש עם אנשים שונים יש לנו שלוש צורות תגובה: תגובה מהבטן, תגובה מהראש ותגובה בידיים:
 - תגובה מהבטן – באופן מיידי. מה אני מרגיש?
 - תגובה מהראש – לאחר מחשבה והתגברות. מה אני חושב על מה שפגשתי?
 - תגובה בידיים – מה אני עושה שיהיה הכי טוב?

- נחלק לכל תלמיד צורת ילד (נספח 3) ונבקש ממנו לחשוב על פגישה שלו עם אדם מוגבל (דמיוני או אמיתי):
- בתוך הבטן לכתב מה הוא מרגיש ברגע שהוא שרואה את האדם המוגבל.
- מעל הראש לכתוב מה הוא מרגיש לאחר מחשבה, כשהוא מתגבר על הרגש הראשוני.

נספח 1: כרטיסיות סיפורים ושאלות

אלה חיוגב אקבוזה א'

1. שביל ישראל

אליעזר ושני חבריו הלכו ביחד את שביל ישראל. שביל ישראל הוא שביל שאורכו יותר מ- 800 ק"מ. את השביל הלכו החברים כל יום ברצף (חוץ משבתות כמובן...). לפני שיצאו למסע הארוך הם תכננו היטב את המסלול, מניין לאן ילכו בכל יום וכמה קילומטר ילכו. המסע התקדם כמעט בדיוק לפי התכנון והחברים הקפידו מאוד ללכת אך ורק ברגל. גם כשהגיעו לתל אביב והיו צריכים לעלות לקומה שמינית של אחד הבניינים עלו זאת ברגל ולא במעלית.

- ב. הלכו לבית מלון כדי לנוח לפני הציאה.
- ד. שום דבר מיוחד.

- א. קנו ציוד טיולים יקר ערך.
- ג. תכננו היטב את המסלול בו ילכו.

2. האם יהיה שיפור?

כאשר אליעזר שב להכרה אך עדיין שכב במיטה ולא היה יכול לזוז, שאלה אימא של אליעזר את הפרופסור מנהל המחלקה האם מצבו של אליעזר ישתפר. ענה הפרופסור "את מאמינה יותר ממני". אנחנו מתפללים "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה".

- א. כנראה שלא.
- ב. יש סיכוי קטן שישתפר.
- ג. שהוא לא יודע.
- ד. זה תלוי באמונה, בתשובה, בתפילה ובצדקה.

3. ניצול זמן

אליעזר ניצל את כל זמנו לשיקום. כל שנייה פנויה הוא ניצל לתרגילים ולאמונים. בחדר השיקום הוא התאמן עד השעות המאוחרות, והיה יוצא מחדר השיקום אחרי כל המטופלים האחרים. הוא היה נשאר אפילו עוד אבל לא רצה לעכב את המנקות שחיכו שכל המטופלים יסיימו.

פעם אחת בבית הכנסת שבבית החולים התחילה התפילה באיחור. אחד המתפללים אמר: "למה אתם מאחרים? ממילא לא עושים במקום הזה שום דבר, פעם הבאה תגיעו לפני הזמן". אליעזר אמר לעצמו: "טעות ידידי, דווקא בשיקום חשוב לנצל כל דקה".

- א. האיש חשב שאנשים בזמן השיקום כל היום נחים ולא עושים הרבה. אליעזר לא הסכים איתו.
- ב. האיש חשב שאנשים בזמן השיקום כל היום נחים ולא עושים הרבה. אליעזר הסכים איתו.
- ג. האיש חשב שאנשים מאחרים מפני שהם מאוד עסוקים. אליעזר לא הסכים איתו.
- ד. האיש חשב שלא להתאמץ בשיקום אלא רק להתפלל כל היום. אליעזר הסכים איתו.

ק
ר
ו
ג
ר
א

4. המעלית

הישיבה בכיסא הגלגלים הכאיבה מאוד אליעזר. לפעמים היה יורד לחצר בית החולים, אבל מרוב כאבים כבר חיכה לחזור ולשכב במיטה. משום מה בכל פעם שהיה מחכה למעלית שתעלה אותו למעלה - או שהמעלית התעכבה או שבדיוק הדלת נסגרה והיא עלתה בלעדיו. הכאבים הפריעו לו מאוד אך אליעזר ניצל את ההרגשה והכאב כדי ללמוד על מידת הסבלנות. הסבלנות היא מידה חשובה מאוד כדי להתקדם ואליעזר בחר להתגבר על הכאב וללמוד את מידת הסבלנות במקום להתרגז. יש כאלו שבזמן שהם מחכים למעלית מאבדים את סבלנותם, הם מתעצבנים ומתלוננים ולפעמים לוחצים שוב ושוב על הכפתור למרות שזה בוודאי לא יעזור להם.

מה זה אלוטרי כשהאזלמי האזכבה אלהיז והכאבים שלו היו זנוקים?

- התעצבן והתרגז.
- לימד את עצמו את מידת הסבלנות.
- לחץ על הכפתורים של המעלית שוב ושוב.
- ויתר על הירידה לחצר כדי שלא יצטרך שוב ושוב לחכות למעלית.

5. המוח

גם לפני התאונה אהב אליעזר ללמוד על המוח האנושי. המוח הוא כמו מחשב מופלא שמפעיל את כל הגוף במיליוני פעולות שאנחנו אפילו לא שמים לב אליהן. אליעזר אומר שאחד הדברים המיוחדים במחשב הזה שהוא יודע גם לתקן את עצמו אם הוא נפגע. ב"מחשב" של אליעזר נפגעו כמה תוכנות, "תוכנת הדיבור", "תוכנת ההליכה" וגם "תוכנת הריכוז והזיכרון". במהלך השיקום מנסה המוח לשקם ולשחזר את התוכנות שנפגעו. על ידי עבודה קשה מאמין אליעזר שהמוח יצליח לתקן את התוכנות שנפגעו.

ניצן אובט אלוטרי שהאזלמי ניצל אה האלקים שנספג?

- המוח ישתקם אחרי כמה זמן גם אם לא נעשה דבר.
- אי אפשר לשקם את המוח, מה שנפגע כבר לא יפעל יותר.
- על ידי תרגול, אימון ועבודה קשה.
- בעזרת תרופות מיוחדות.

6. המעבר

כל חייו היה אליעזר רגיל לעזור לאנשים ופתאום לאחר התאונה היה צריך שאנשים אחרים יעזרו לו. לא היה לו נעים להפוך ממטפל למטופל. לפעמים אנשים חושבים שכשאחרים עושים בשבילם דברים זה דווקא נחמד כי הם לא צריכים להתאמץ. אבל אליעזר הרגיש בדיוק הפוך, הרבה יותר טוב להיות עצמאי. כל אחד מאיתנו גם כן יסכים שלא נעים שאתה לא יכול לאכול, להתלבש ולהתקלח לבד ואנשים אחרים עוזרים לך בזה.

איך היית אלוטרי כשנצחו או לאכול ולהתלבש?

- שזה לא נעים
- שהוא מעדיף להיות עצמאי
- שהוא אוהב יותר להיות מטפל מאשר מטופל
- כל התשובות נכונות.

נספח 1: כרטיסיות סיפורים ושאלות (המשך)

1. המח

גם לפני התאונה אהב אליעזר ללמוד על המוח האנושי. המוח הוא כמו מחשב מופלא שמפעיל את כל הגוף במיליוני פעולות שאנחנו אפילו לא שמים אליהם לב. אליעזר אומר שאחד הדברים המיוחדים במחשב הזה שהוא יודע גם לתקן את עצמו אם הוא נפגע. ב"מחשב" של אליעזר נפגעו כמה תוכנות, "תוכנת הדיבור", "תוכנת ההליכה" וגם "תוכנת הריכוז והזיכרון". במהלך השיקום מנסה המוח לשקם ולשחזר את התוכנות שנפגעו. על ידי עבודה קשה מאמין אליעזר שהמוח יצליח לתקן את התוכנות שנפגעו.

ניצן חשב אליעזר שהמוח יצא אל האלקטרוניקה?

- המוח ישתקם אחרי כמה זמן גם אם לא נעשה דבר.
- אי אפשר לשקם את המוח, מה שנפגע כבר לא יפעל יותר.
- על ידי תרגול, אימון ועבודה קשה.
- בעזרת תרופות מיוחדות.

2. מבריית אריאלה לזכרה ב'

2. מבקרים

מבקרים רבים באו לבקר את אליעזר בזמן שהיה מחוסר הכרה. כל אחד מהם רצה לעזור וחשב שאולי בזכותו יתעורר אליעזר. אריאלה שמחה על המבקרים הרבים למרות שלא תמיד הם נהגו מספיק ברגישות. רבים מהמבקרים חשבו שבדיוק ברגע שהם נמצאים ליד אליעזר הוא יפקח את עיניו. אריאלה גלתה שכאשר מקפלים לאליעזר את הרגל העיניים שלו נפתחות מעצמן. פעם אחת בא אחד המבקרים ואמר לאליעזר "תתעורר – זה אני", בלי ששם לב קיפלה אריאלה את הרגל של אליעזר והעיניים שלו נפתחו. כך הלך המבקר לביתו שמח ומרוצה, בטוח שאליעזר התעורר בזכותו.

לדוד פתח אליעזר את עיניו כאשר בא המבקר?

- כי בזכות אותו מבקר פתח אליעזר את עיניו.
- כי בדיוק כאשר נכנס המבקר חזר אליעזר להכרה.
- כי אריאלה רצתה לשמח את המבקר וקיפלה לאליעזר את הרגל.
- כנראה אליעזר שמח מאוד על המבקר הנחמד.

3. ניצול זמן

אליעזר ניצל את כל זמנו לשיקום. כל שנייה פנויה הוא ניצל לתרגילים ולאימונים. בחדר השיקום הוא התאמן עד השעות המאוחרות, והיה יוצא מחדר השיקום אחרי כל המטופלים האחרים. הוא היה נשאר אפילו עוד אבל לא רצה לעכב את המנקות שחיכו שכל המטופלים יסיימו.

פעם אחת בבית הכנסת שבבית החולים התחילה התפילה באיחור. אחד המתפללים אמר: "למה אתם מאחרים? ממילא לא עושים במקום הזה שום דבר, פעם הבאה תגיעו לפני הזמן". אליעזר אמר לעצמו: "טעות ידידי, דווקא בשיקום חשוב לנצל כל דקה".

מה חשב האיש שהגיע זמן כי שהתפילה מתחילה באיחור, ומה חשב אליעזר?

- האיש חשב שאנשים בזמן השיקום כל היום נחים ולא עושים הרבה. אליעזר לא הסכים איתו.
- האיש חשב שאנשים בזמן השיקום כל היום נחים ולא עושים הרבה. אליעזר הסכים איתו.
- האיש חשב שאנשים מאחרים מפני שהם מאוד עסוקים. אליעזר לא הסכים איתו.
- האיש חשב שלא להתאמץ בשיקום אלא רק להתפלל כל היום. אליעזר הסכים איתו.

ק
ב
ר
י
ט
ה

4. המעלית

הישיבה בכיסא הגלגלים הכאיבה מאוד אליעזר. לפעמים היה יורד לחצר בית החולים, אבל מרוב כאבים כבר חיכה לחזור ולשכב במיטה. משום מה בכל פעם שהיה מחכה למעלית שתעלה אותו למעלה - או שהמעלית התעכבה או שבדיוק הדלת נסגרה והיא עלתה בלעדיו. הכאבים הפריעו לו מאוד אך אליעזר ניצל את ההרגשה והכאב כדי ללמוד על מידת הסבלנות. הסבלנות היא מידה חשובה מאוד כדי להתקדם ואליעזר בחר להתגבר על הכאב וללמוד את מידת הסבלנות במקום להתרגז. יש כאלו שבזמן שהם מחכים למעלית מאבדים את סבלנותם, הם מתעצבנים ומתלוננים ולפעמים לוחצים שוב ושוב על הכפתור למרות שזה בוודאי לא יעזור להם.

מה דעה אליעזר כשהדלת נסגרה והכאב שלו היו זנוקים?

- התעצבן והתרגז.
- לימד את עצמו את מידת הסבלנות.
- לחץ על הכפתורים של המעלית שוב ושוב.
- ויתר על הירידה לחצר כדי שלא יצטרך שוב ושוב לחכות למעלית.

5. המעבר

כל חייו היה אליעזר רגיל לעזור לאנשים ופתאום לאחר התאונה היה צריך שאנשים אחרים יעזרו לו. לא היה לו נעים להפוך ממטפל למטופל. לפעמים אנשים חושבים שכשאחרים עושים בשבילם דברים זה דווקא נחמד כי הם לא צריכים להתאמץ. אבל אליעזר הרגיש בדיוק הפוך, הרבה יותר טוב להיות עצמאי. כל אחד מאיתנו גם כן יסכים שלא נעים שאתה לא יכול לאכול, להתלבש ולהתקלח לבד ואנשים אחרים עוזרים לך בזה.

איך הרגיש אליעזר כשהיה לו לאכול ולהתלבש?

- שזה לא נעים
- שהוא מעדיף להיות עצמאי
- שהוא אוהב יותר להיות מטפל מאשר מטופל
- כל התשובות נכונות.

6. האם יהיה שיפור?

כאשר אליעזר שב להכרה אך עדיין שכב במיטה ולא היה יכול לזוז, שאלה אימא של אליעזר את הפרופסור מנהל המחלקה האם מצבו של אליעזר ישתפר. ענה הפרופסור "את מאמינה יותר ממני". אנחנו מתפללים "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה".

מה דעת הפרופסור לשאלה האם האבד על אליעזר יתגבר?

- זה תלוי באמונה, בתשובה, בתפילה ובצדקה.
- כנראה שלא.
- יש סיכוי קטן שישתפר.
- שהוא לא יודע.

נספח 1: כרטיסיות סיפורים ושאלות (המשך)

1. חוש הומור

כאשר עדיין היה אליעזר בכיסא גלגלים, היה יוצא לשבתות מבית החולים לביתו שבירושלים. במהלך השבת היה יוצא לטיול בשכונה, כאשר מישהו היה עוזר לו ומסיע אותו בכיסא הגלגלים. האנשים בשכונה היו נועצים בו מבטים ואחרי שהיה עובר היו מסובבים אחריו את הראש. אליעזר כמובן הרגיש בכל האנשים שמסתכלים עליו ולא ידע כיצד להגיב. הוא התלבט אם להיעלב או לכעוס ובסוף החליט לנסות לחשוב על מחשבה מצחיקה שיכולה לצאת מסיפור כזה. "בוודאי", חשב לעצמו, "ביום ראשון יגיעו עשרות אנשים לקופת החולים השכונתית להתלונן על צוואר תפוס."

מה היה חוש הומור? האם היה יכול ללמוד מהסיפור?

- מדוע לא אומרים לו שלום אלא מתעלמים ממנו.
- איך זה שביום ראשון לא הגיעו אנשים רבים לקופת החולים והתלוננו על צוואר תפוס.
- איך אנשים לא מתביישים לנעוץ מבטים באדם נכה?
- מדוע אנשים לא מתייחסים מספיק ברגישות למי שנמצא בכיסא גלגלים.

2. האם יהיה שיפור?

כאשר אליעזר שב להכרה אך עדיין שכב במיטה ולא היה יכול לזוז, שאלה אימא של אליעזר את הפרופסור מנהל המחלקה האם מצבו של אליעזר ישתפר. ענה הפרופסור "את מאמינה יותר ממני". אנחנו מתפללים "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה".

מה צנה הפיוסויו אללה האף הלאב לו אליעזר ישפר?

- כנראה שלא.
- יש סיכוי קטן שישתפר.
- שהוא לא יודע.
- זה תלוי באמונה, בתשובה, בתפילה ובצדקה.

3. עבודה קשה

למשפחה של אליעזר היה חשוב מאוד לעבור ל"בית לוינשטיין". "בית לוינשטיין" ידוע בכל העולם כאחד מבתי החולים השיקומיים הטובים ביותר. אנשים נמצאים ב"בית לוינשטיין" לתקופות שיקום שונות. יש שם מכשירים חדשים וצוות מסור. אנשי הצוות מומחים בעבודתם אבל גם יודעים לעודד את המטופלים כי זה חשוב מאוד לשיקום. אבל אין ספק שהדבר החשוב ביותר בשביל השיקום הוא המוטיבציה והרצון של האדם והעבודה הקשה שהוא צריך לעשות.

מה הדבר הכי חשוב בשביל להגיע אל השיקום?

- צוות טיפולי מסור.
- מכשירים חדשים וטובים כדי להתאמן בעזרתם.
- צריך שהאדם עצמו ירצה ויעבוד קשה בשביל כך.
- זה תלוי בסוג הפגיעה, אם הפגיעה קשה ייקח הרבה זמן ואם היא קלה, ייקח מעט זמן.

קריאה

נספח 1: כרטיסיות סיפורים ושאלות (המשך)

ק
ר
ט
י
ס

4. הצבת יעדים

כחלק מהשיקום היה אליעזר נוסע באופניים בעלי שלושה גלגלים בפארק "גני יהושע" בתל אביב. באופניים בעלי שלושה גלגלים לא צריך לשמור על שיווי משקל ואפשר לתרגל את השרירים וגם להרגיש את הטבע והנוף. בכל פעם רצה אליעזר לנסוע מרחק גדול יותר. המטרה שאותה רצה להשיג היא לנסוע עד לחוף הים של תל אביב ולחזור. נסיעה כזו לוקחת לאדם רגיל חצי שעה. אליעזר התאמן בכל שבוע, ובכל פעם הצליח להתקדם מרחק רב יותר. אחרי חצי שנה של אימונים הצליח אליעזר להשיג את היעד שהציב לעצמו ולהגיע אל חוף הים.

- טק כחם זמן נסיעה ארוכה לא היעד שלו ונסיעה באופניים עד לחוף הים?
- א. חצי שעה
 - ב. בערך חמש שעות
 - ג. בסוף אליעזר לא הצליח, אבל בכל זאת הוא לא התייאש.
 - ד. חצי שנה

5. המח

גם לפני התאונה אהב אליעזר ללמוד על המוח האנושי. המוח הוא כמו מחשב מופלא שמפעיל את כל הגוף במיליוני פעולות שאנחנו אפילו לא שמים אליהם לב. אליעזר אומר שאחד הדברים המיוחדים במחשב הזה שהוא יודע גם לתקן את עצמו אם הוא נפגע. ב"מחשב" של אליעזר נפגעו כמה תוכנות, "תוכנת הדיבור", "תוכנת ההליכה" וגם "תוכנת הריכוז והזיכרון". במהלך השיקום מנסה המוח לשקם ולשחזר את התוכנות שנפגעו. על ידי עבודה קשה מאמין אליעזר שהמח יצליח לתקן את התוכנות שנפגעו.

- כיצד מוח אנושי מתיאם עצמו לאחר פגיעה במחשבים שלו?
- א. המוח ישתקם אחרי כמה זמן גם אם לא נעשה דבר.
 - ב. אי אפשר לשקם את המוח, מה שנפגע כבר לא יפעל יותר.
 - ג. על ידי תרגול, אימון ועבודה קשה.
 - ד. בעזרת תרופות מיוחדות.

6. המעלית

הישיבה בכיסא הגלגלים הכאיבה מאוד לאליעזר. לפעמים היה יורד לחצר בית החולים, אבל מרוב כאבים כבר חיכה לחזור ולשכב במיטה. משום מה בכל פעם שהיה מחכה למעלית שתעלה אותו למעלה - או שהמעלית התעכבה או שבדיקת הדלת נסגרה והיא עלתה בלעדיו. הכאבים הפריעו לו מאוד אך אליעזר ניצל את ההרגשה והכאב כדי ללמוד על מידת הסבלנות. הסבלנות היא מידה חשובה מאוד כדי להתקדם ואליעזר בחר להתגבר על הכאב וללמוד את מידת הסבלנות במקום להתרגז. יש כאלו שבזמן שהם מחכים למעלית מאבדים את סבלנותם, הם מתעצבנים ומתלוננים ולפעמים לוחצים שוב ושוב על הכפתור למרות שזה בוודאי לא יעזור להם.

- מה עשה אליעזר כשהוא ממתין למעלית והכאבים שלו היו גדולים?
- א. התעצבן והתרגז.
 - ב. לימד את עצמו את מידת הסבלנות.
 - ג. לחץ על הכפתורים של המעלית שוב ושוב.
 - ד. ויתר על הירידה לחצר כדי שלא יצטרך שוב ושוב לחכות למעלית.

4. הצבת יעדים

כחלק מהשיקום היה אליעזר נוסע באופניים בעלי שלושה גלגלים בפארק "גני יהושע" בתל אביב. באופניים בעלי שלושה גלגלים לא צריך לשמור על שיווי משקל ואפשר לתרגל את השרירים וגם להרגיש את הטבע והנוף. בכל פעם רצה אליעזר לנסוע מרחק גדול יותר. המטרה שאותה רצה להשיג היא לנסוע עד לחוף הים של תל אביב ולחזור. נסיעה כזו לוקחת לאדם רגיל חצי שעה. אליעזר התאמן בכל שבוע, ובכל פעם הצליח להתקדם מרחק רב יותר. אחרי חצי שנה של אימונים הצליח אליעזר להשיג את היעד שהציב לעצמו ולהגיע אל חוף הים.

- א. חצי שעה
ב. בערך חמש שעות
ג. בסוף אליעזר לא הצליח, אבל בכל זאת הוא לא התייאש.
ד. חצי שנה

5. המעלית

הישיבה בכיסא הגלגלים הכאיבה מאוד לאליעזר. לפעמים היה יורד לחצר בית החולים, אבל מרוב כאבים כבר חיכה לחזור ולשכב במיטה. משום מה בכל פעם שהיה מחכה למעלית שתעלה אותו למעלה - או שהמעלית התעכבה או שבדיוק הדלת נסגרה והיא עלתה בלעדיו. הכאבים הפריעו לו מאוד אך אליעזר ניצל את ההרגשה והכאב כדי ללמוד על מידת הסבלנות. הסבלנות היא מידה חשובה מאוד כדי להתקדם ואליעזר בחר להתגבר על הכאב וללמוד את מידת הסבלנות במקום להתרגז. יש כאלו שבזמן שהם מחכים למעלית מאבדים את סבלנותם, הם מתעצבנים ומתלוננים ולפעמים לוחצים שוב ושוב על הכפתור למרות שזה בוודאי לא יעזור להם.

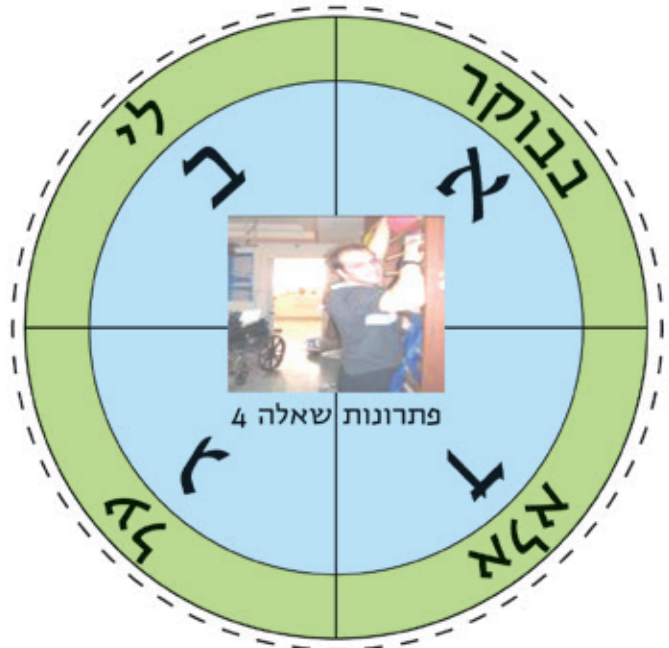
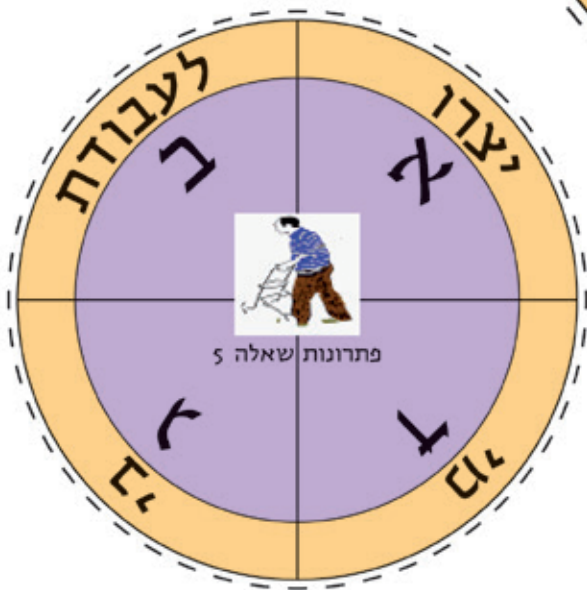
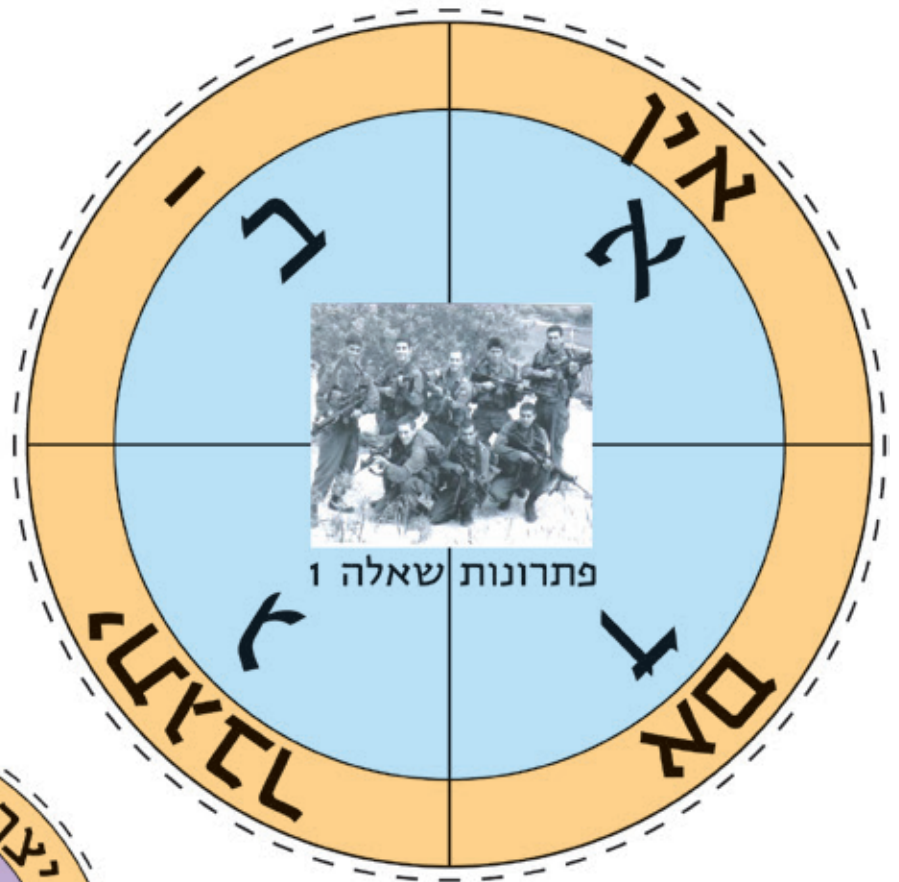
- א. התעצבן והתרגז.
ב. לימד את עצמו את מידת הסבלנות.
ג. לחץ על הכפתורים של המעלית שוב ושוב.
ד. ויתר על הירידה לחצר כדי שלא יצטרך שוב ושוב לחכות למעלית.

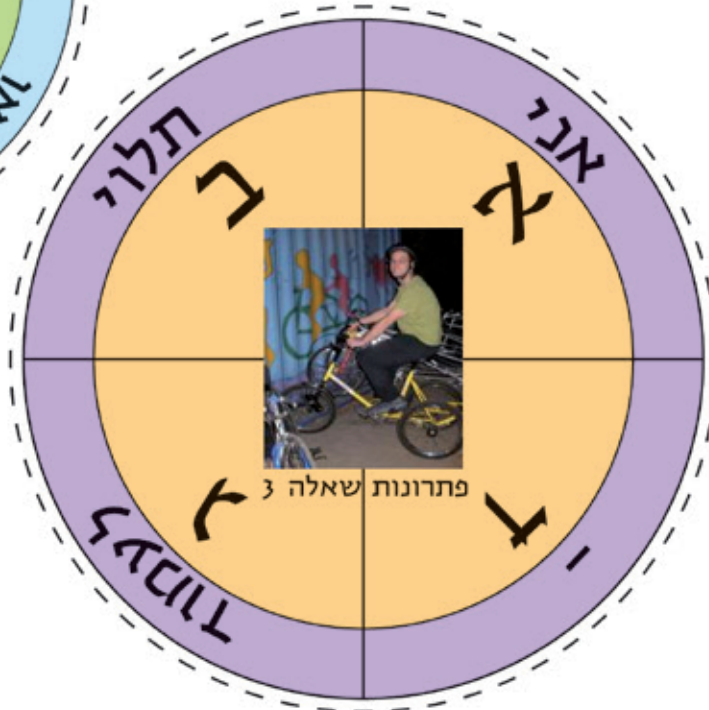
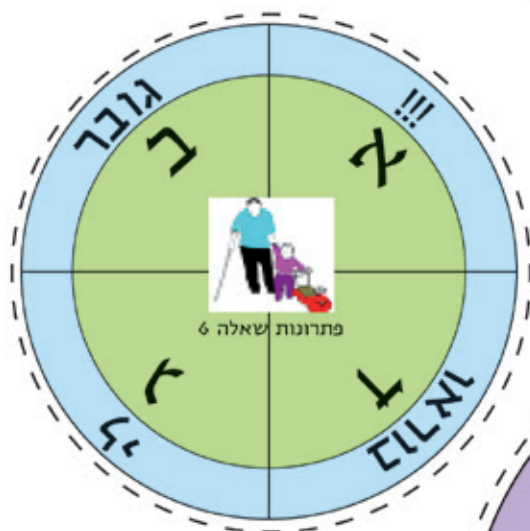
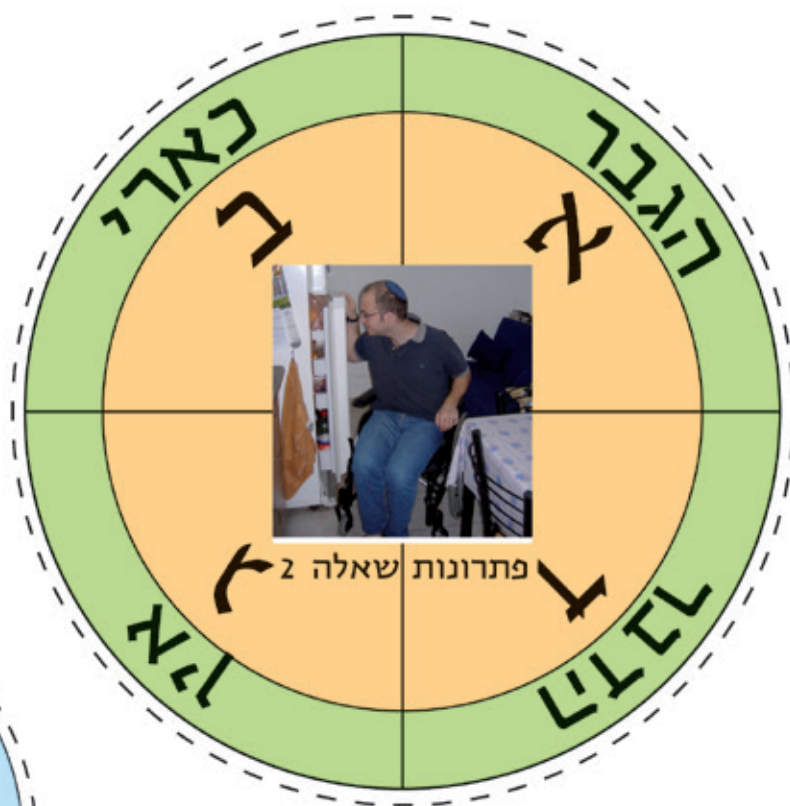
6. המח

גם לפני התאונה אהב אליעזר ללמוד על המוח האנושי. המוח הוא כמו מחשב מופלא שמפעיל את כל הגוף במיליוני פעולות שאנחנו אפילו לא שמים אליהם לב. אליעזר אומר שאחד הדברים המיוחדים במחשב הזה שהוא יודע גם לתקן את עצמו אם הוא נפגע. ב"מחשב" של אליעזר נפגעו כמה תוכנות, "תוכנת הדיבור", "תוכנת ההליכה" וגם "תוכנת הריכוז והזיכרון". במהלך השיקום מנסה המוח לשקם ולשחזר את התוכנות שנפגעו. על ידי עבודה קשה מאמין אליעזר שהמוח יצליח לתקן את התוכנות שנפגעו.

- א. המוח ישתקם אחרי כמה זמן גם אם לא נעשה דבר.
ב. אי אפשר לשקם את המוח, מה שנפגע כבר לא יפעל יותר.
ג. על ידי תרגול, אימון ועבודה קשה.
ד. בעזרת תרופות מיוחדות.

משימה:

אני רואה אדם מוגבל:

1. כתוב בתוך הבטן מה אתה מרגיש.
2. כתוב מעל הראש מה אתה מרגיש לאחר מחשבה, כשהתגברת על הרגש הראשוני.
3. כתוב בידיים מה תוכל לעשות כדי לעזור לאותו אדם.

11. גבורה של תורה

מתבוננים ובונים

הרציונאל:

אלו דברים שאדם אוכל פרותיהם בעולם הזה, והקרן קיימת לו לעולם הבא... ותלמוד תורה כנגד כלם" (פאה א', א'). הגבורה הנתבעת מלומדי התורה איננה גבורה הרואית, אין ללומד התורה דרגות על כתפיו, הוא לא זוכה לתהילה ולרווחה כלכלית. פעמים מסירות הנפש על לימוד התורה מגיעה עד לכדי סכנת נפשות של ממש.

ביחידה זו ברצוננו להאיר באור יקרות את גבורתם של לומדי התורה לאורך הדורות כולם, לשאוב כוחות מגבורתם ולצעוד בעקבותיהם.

ביחידה זאת נחוה את מסירות הנפש על לימוד התורה באמצעות דמויותיהם של הלל, רבי עקיבא, הרבנית מרגלית יוסף ואחרים. נלמד מאמרותיהם ונברר לעצמנו על אלו קשיים אנו נדרשים להתגבר בלימוד התורה.

המטרות:

- התלמידים ילמדו אודות גיבורי תורה.
- התלמידים יכירו בגבורה הנתבעת מלומדי התורה.
- התלמידים יבררו את הקשיים והגבורה הנדרשת מהם לשם לימוד תורה.

ההכנות הנדרשות:

- יש לצלם את חוברת המדבקות "הגיבורים!" (נספח 1) כמספר תלמידי הכיתה.
- יש לצלם את הקלפים (נספח 2) כמספר תלמידי הכיתה (כל תלמיד מקבל את כל הקלפים).
- יש לוודא שלכל תלמיד יש מספרים ודבק.
- יש להביא לכיתה כ-100 פתקים צבעוניים.

מבנה השיעור:

- **שלב א':** חוברת מדבקות (עבודה יחידנית)
- **שלב ב':** גבורת התורה (מליאה)
- **סיכום:** התגברות מביאה לגדלות (מליאה)

שלב א': חוברת מדבקות (עבודה יחידנית)

- נלהיב את התלמידים: יש בינינו שאוספים קלפים ויש מדבקות, יש תלמידים שאוספים בולים ויש מפיות. בשיעור זה כל תלמיד יקבל גם קלפים וגם חוברת מדבקות!
- נחלק לכל תלמיד עותק מחוברת המדבקות ומהקלפים (נספח 1 ונספח 2).
- נסביר לתלמידים כי עליהם לקרוא בחוברת הקלפים את הסיפורים ועל פיהם לגזור ולהדביק את המדבקה הנכונה. לאחר שהדביקו את המדבקה במקום הנכון, יש לפענח את כתב הסתרים ולגלות משפט הקשור לדמות המופיעה על הקלף, בהצלחה ובהנאה!

שלב ב': גבורת התורה (מליאה)

- לאחר סיום העבודה באלבום נשאל את התלמידים:
 - איזה מבין המקרים שקראתם הרשים אתכם במיוחד ומדוע?
 - על מה נדרשו להתגבר הדמויות שפגשתם? (הלל – על הקור, ר' אליעזר בן הורקנוס – על הנישול מהירושה, על הרעב, על בורותו. הרבנית מרגלית יוסף – על העוני ועל ציפייתה לארון בגדים וכו')
 - הסבירו מדוע לדעתכם אנשים מוכנים להסתכן עד מוות ובלבד שיזכו ללמוד תורה? (אפשר להרחיב אודות המשל על הדג שהמשיל רבי עקיבא לפפוס).
 - נחלק לכל תלמיד מספר פתקים צבעוניים. כל תלמיד יקפל כל פתק לחצי וירשום על צדו האחד קושי שיש לו בלימוד תורה (לדוגמה: קשה לי ללמוד כי אינני יודע לקרא בכתב רש"י, קשה לי ללמוד משנה כי אינני מבין את המושגים וכד').
 - נאסוף מהתלמידים את הפתקים ונניח אותם על שולחן המורה.
 - נזמין כל פעם מספר תלמידים לגשת לשולחן המורה, להביט בקשיים ולקחת פתקים שיש להם עצה כיצד להתגבר על הקושי המצוין עליהם.
 - נבקש לרשום על צדו השני של הפתק את "עצת ההתגברות" שלהם על אותו הקושי.
 - נבקש מהתלמידים להקריא את הקושי שהם בחרו לקחת מהשולחן ואת העצה שהשיאו.

סיכום: התגברות מביאה לגדלות (מליאה)

- נכתוב על הלוח "לפום צערא – אגרא".
- נשאל את התלמידים: האם מישהו מכיר את המשפט או מבין אותו? (לקוח מפרקי אבות, ה', כ"ו).
- נסביר את משמעות המילים: לפי הצער – השכר. כלומר ככל שאדם טורח ועמל יותר על התורה – כך שכרו גדל.
- נרחיב: גם אם קשה, אין זה סימן לאי הצלחה, להפך. לכל גדולי התורה שאותם פגשנו בשיעור זה היה קשה, ודווקא הקושי הוא שמצמיח גדלות בתורה.
- נאחל לתלמידים: יהי רצון שתזכו לעמול ולגדול בתורה.

הג'יבורים!

ילדים יקרים!
אוספים תמונות ומדביקים באלבום ונכנסים להגרלות על פרסים יקרי ערך!!!

לעולם הבא!

פרס שני: זכות לימוד התורה!

פרס ראשון: חלק

קראו את הסיפור,

הדביקו לצידו את המדבקה הנכונה מתוך דף המדבקות [נספח 2].
פענחו את כתב החידה וגלו אמרה המתקשרת לאותה דמות.
בהצלחה ובהנאה!

היה היה חוטב עצים עני, הלל שמו. יום יום יצא הלל אל היער, חטב עצים, מכר אותם והרוויח בכל יום שני מטבעות. מטבע אחד היה נותן לאשתו לצרכי הבית ובמטבע השני היה משלם לשומר שהיה עומד בפתח בית המדרש שכן באותם ימים היה צריך לשלם כדי להיכנס וללמוד תורה.

קוק להצגת אלוני

יום מושלג אחד לא הצליח הלל לחטוב עצים מפני השלג הכבד. הצטער הלל שלא יוכל להיכנס לבית המדרש... חשב ומצא עצה הוא טיפס לגג בית המדרש והכניס את ראשו אל תוך הארובה והאזין לדברי התורה המחיים. השלג נערם על גבו והוא חיך בשמחה ומתחמם מאורה של תורה.

מרגלית ועובדיה היו נשואים כבר שבע שנים ולהם כבר נולדו ב"ה חמישה ילדים. הם חיו בצניעות ואפילו ניתן לומר בעוני. חסכו באוכל וגרו בדירה קטנטונת. בכל שבוע היה מגיע אביה של מרגלית לביקור ונותן לה כמה שקלים במתנה. חסכה מרגלית שקלים אלה ושמרה עליהם מכל משמר "אחסוך כמה שנים ואז אוכל לקנות סוף סוף ארון בגדים לבני המשפחה" כל תכננה. ובאותם ימים עובדיה גדל בתורה והיה לומד ומלמד מבוקר ועד ערב, בלילות שקד הרב עובדיה על כתיבת ספרו "יחזה דעת".

קוק להצגת אלוני

והנה הרב עובדיה השלים את הספר אך לא היה לו כסף כדי להדפיס ולהוציאו לאור. ראתה מרגלית בצער אישה ונתנה לו את כל הכסף שחסכה במשך שבע שנים. "קח את הכסף הזה, ארון לא יהיה לנו אך תוכל להדפיס את הספר". לימים הרב עובדיה גדל והיה לאחד מגדולי התורה בדורנו, הלא הוא הרב עובדיה יוסף הרב הראשי לישראל, לשעבר.

נספח 1: חוברת קלפים (המשך)

אליעזר וארבעת אחיו עבדו בשדה הם חרשו את האדמה, זרעו קצרו ומכרו את תבואתם. משפחתם הייתה ידועה ומכובדת בעיר. יום אחד ראה האב, הורקנוס, את בנו אליעזר בוכה בשדה. "מדוע אתה בוכה?" שאל. "אני רוצה ללמוד תורה" ענה אליעזר. "אתה כבר גבר בן 24, התחתן ושלח את ילדיך ללמוד" ואליעזר ממשיך לבכות יום אחר יום ובכל מאוזה מבקש ללמוד תורה. יום אחד עזב אליעזר את ביתו ונסע ללמוד בירושלים, אחיו כעסו על אליעזר ועודדו את אביהם לנשל את אליעזר מכל הנכסים ולמחוק את שמו מהירושה. כשהגיע אליעזר לישיבה לא ידע אפילו מהי ברכת המזון ומהי קריאת שמע. למד אליעזר ימים כלילות, לעיתים לא אכל ימים רבים ושקד על התורה עד שנאמר עליו שאורו מאיר כמשה רבנו.

"ישיבה ללא הפסקה" בעיר וולוז'ין שבאירופה הוקמה לפני כמאתיים שנה ישיבה. "ישיבת 'עץ החיים' או כפי שכונתה בפי כול "ישיבת וולוז'ין" בישיבה זו למדו מאות נערים ובחורים. הנערים ידעו את כל הש"ס כבר בגיל 14!

בישיבה זו היה נהוג ללמוד תורה כל הזמן ללא הפסקה, האורות דלקו והתלמידים למדו 24 שעות ביממה! הלימוד היה מתקיים במשמרות ותלמידים ששובצו ללמוד בלילות היו עומדים כל הלילה ולומדים במרץ. ראש הישיבה הרב חיים מוולוז'ין גר בסמיכות לבית המדרש, הוא אהב לשמוע את נעימת הלימוד נתנגנת מבית המדרש ללא הפסקה.

בימי הרומאים נגזרה גזרה על ישראל: "כל מי שלומד או מלמד תורה- דינו מוות". רבי עקיבא שחי באותם ימים המשיך ולימד תורה ברבים. ניגש אליו יהודי מומר ושמו פפוס ושאל: "האם כדאי להסתכן במוות עבור לימוד תורה?" ענה לו רבי עקיבא "אמשול לך משל- עם ישראל הם כדגים והתורה היא עברונם כים. אם הדג ייצא מהים דינו לכליה.

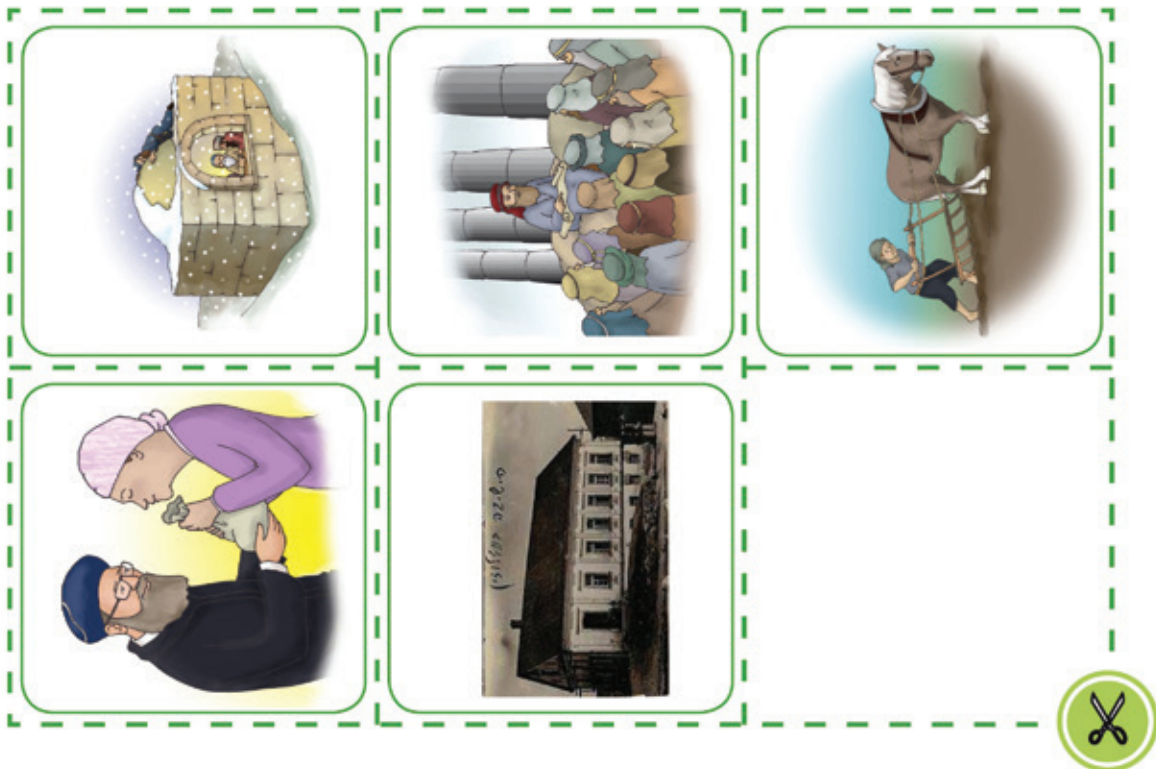

כך גם התורה לעם ישראל, ללא תורה - נאבד". לימים רבי עקיבא נתפס ועונה בידי הרומאים, לפני שמת מייסוריו קרא בקול "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד"

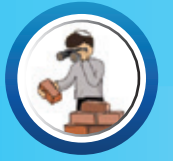

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
→	↶	↷	↻	↺	↻	↺	↻	↺	↻	↺	↻	↺	↻	↺	↻	↺	↻	↺	↻	↺	↻

נספח 2: קלפים להדבקה

12. מסלול הגבורה

יחידת סיכום

הרציונאל:

משמעות מידת הגבורה של יצחק אבינו המתגלה בסיפור העקדה, היא הנכונות למסור את החיים עבור אידיאל, דבר המעיד על אומץ לב. אולם גם בדרך פעלו ואורח חייו היום יומי של יצחק מתגלמת גבורה רבה בהתמדתו השקטה במאבק העקבי להיאחזות בארץ. אף בנו, בניו וממשיכי דרכו, מתגלמת גבורה רבה במאבק על הארץ, במלחמה ובהתיישבות. חיוב מצוות ישוב הארץ מתבטאת בטיוול: "אנו רואים שכל מי שמטייל בארץ לארכה ולרחבה מתקשר אליה בעבותות אהבה וגעגועים. אנו בוודאי מצווים לעשות כך כדי להגביר בלבנו את האהבה לארץ..." (הרב שלמה מן ההר זצ"ל, מתוך הספר "והיה מחנך קדוש" לרב שמואל כץ).

כיחידת סיכום בחרנו ליישם את מידת הגבורה באמצעות ההתנסויות והאתגרים שעשויים להתלוות ליציאה לטיול.

יציאה לטיול מזמנת אתגרים שונים הדורשים כוח פיזי, כגון: טיפוס, זחילה וכדומה. אך זה לבדו אינו מספיק. נדרשים אנו להוסיף ולחזק את כוח הרצון והגבורה הנפשית המתבטאת בעזרה לחבר, בלקיחת אחריות, בהתחשבות ובמשמעת עצמית.

הטיול אם כן יהיה מעין "מבחן גבורה" בו נאפשר לתלמידים להוציא לפועל את מידת הגבורה הקיימת בתוכם.

בארצנו הקטנה והאהובה כמעט שאין אזור שאין בו אתר הנצחה המתאר משהו מגבורתם של המגנים על הארץ הזו במהלך ההיסטוריה הייחודית שלנו. אולי מבטא הדבר את דברי חז"ל "ארץ ישראל נקנית בייסורים" (ברכות, ה', א').

נסיים את הטיול באתר הנצחה או במוזיאון שיש בו כדי ללמד את נושא הגבורה מתוך מפגש עם גיבורים שחרפו נפשם למען המשך ישיבתו של עם ישראל בארצו.

המטרות:

- התלמידים יוציאו לפועל את מידת הגבורה הקיימת בתוכם.
- התלמידים יחזקו את מידת הגבורה הנובעת מהקשר לארץ-ישראל.

ההכנות הנדרשות:

- יש לתכנן מסלול מתאים (אפשר להיעזר בנספחים 1 ו-2)

לשכבה הצעירה:

- יש להכין סמלים (נספח 2) ולחברם לשרשרת על-ידי חוט.
- יש לצלם ערכת מדבקות כמספר תלמידי הכיתה.
- יש להכין אותות גבורה (נספח 3) כמספר תלמידי הכיתה.

לשכבה הבוגרת:

- יש לצלם את "משימת הגבורה" (נספח 2 ב') כמספר תלמידי הכיתה.
- יש להכין את "אות גבורה" (נספח 3 ב').

מבנה השיעור:

- פתיחה: הכנה לטיול הגבורה (בכיתה – במליאה).
- שלב א': מטיילים ומתגברים – משימות ואתגרים (במהלך המסלול)
- שלב ב': איזהו גיבור? סיפורי גבורה על התלמידים (בסיום המסלול).
- שלב ג': ביקור באתר הנצחה או מוזיאון (באתר)

מהלך השיעור

פתיחה: הכנה לטיול הגבורה (בכיתה – במליאה)

- נספר לתלמידים כי בקרוב נצא לטיול מיוחד: "טיול הגבורה". נסביר שפרט להנאה וללמידה שבטיול אנו ננסה לבחון את מידת הגבורה שיש בנו (הצעות למסלולים לפי אזורים ראה נספח 1).
- נסביר כי לטיול רגיל אנו לוקחים כובע, מים, אוכל וכדומה, אך לטיול הגבורה אנו נדרשים חוץ מהדברים הרגילים להתכונן באופן שונה.
- נשאל: על אלו דברים צריך להתגבר בטיול?
- נמלא עם התלמידים את הרשימה הבאה (יש להתאים את הרשימה בסעיף 10 לסוג המסלול):

על מה להתגבר בטיול	
1.	לעזור לחבר שקשה לו
2.	לא לקטר ולהתלונן
3.	להישמע להוראות המבוגרים
4.	לסחוב ג'ריקנים כיתתיים
5.	להבליג אם מישהו עקף אותי
6.	לזאת על חלק מהאוכל שלי לטובת חבר ששכח
7.	לדאוג לניקיון הסביבה והאוטובוס
8.	לא להרעיש בזמן הנסיעה על יד חבר שישן
9.	לא לקום בזמן הנסיעה, להישאר חגור בחגורת הבטיחות במהלך הנסיעה
10.	להתמודד עם עליה קשה, ירידה תלולה, מפל, מים קרים, מערה צרה
11.	לא להעליב או להקניט חבר שקשה לו
12.	לא לטפס על מקומות מסוכנים, לא לרוץ, לא לעקוף את המדריך
13.	להקפיד על טהרת העיניים במידה ופוגשים בטיול אנשים שאינם מקפידים על לבוש צנוע

שלב א': מטיילים ומתגברים

משימות ואתגרים (במהלך המסלול)

לצעירים:

- נחלק לכל תלמיד בתחילת המסלול ערכת מדבקות וסמל (נספח 2). נבקש לענוד את הסמל ולשמור את המדבקות.
- ניתן את המשימה הראשונה: חיפוש גיבורים. כל תלמיד יתבונן בהתנהגות חבריו במהלך המסלול ויחפש מעשי גבורה קטנים וגדולים.
- עצירה ראשונה: נבקש מכל תלמיד לבחור חבר (אחד או יותר) גיבור ולהעניק לו מדבקה מתאימה על הסמל. נבקש מתלמידים אחדים לספר מה הסיבה לבחירתם.
- עצירה שנייה: נבקש מכל תלמיד לענוד לעצמו מדבקות גבורה המאפיינת אותו. נבקש מתלמידים אחדים לספר על כך לכיתה.
- עצירה שלישית (בזמן האוכל ולקראת המשך מסלול) – נבקש מהתלמידים:
 - הראשונים ללכת בסוף והמאספים ללכת בראש.
 - לשים לב אם יש תלמיד שאין לו מספיק אוכל, מים או אפילו חטיף ולהתחלק איתו.
 - לאסוף זבל בשקיות אשפה ולשאת את השקיות בהמשך המסלול.

לבוגרים:

- נחלק את "משימת הגבורה" (נספח 2 ב'). נבקש לקרוא בשקט ולמלא אחר שתי המשימות הראשונות.
- ניתן במהלך המסלול משימות שונות הקשורות לטיול ונשים לב אלו תלמידים מצטיינים.

שלב ב': איזהו גיבור?

סיפורי גבורה על התלמידים (בסיום המסלול)

לצעירים:

- נשים לב מי מהתלמידים גילה גבורה במצבים השונים במהלך הטיול ובמשימות היזומות.
- נתאר את מקרה הגבורה ונבקש מהתלמידים להסביר מדוע המקרה מעיד על גבורה ומיהו הגיבור.
- נחלק אותות גבורה (נספח 3) וממתק לכל תלמיד.

לבוגרים:

משחק סיום: מעבירים את אות הגבורה

- נשב במעגל. כל תלמיד בתורו יספר על מה התגבר ואיזה מעשה גבורה למד מהחבר.
- התלמיד המספר יעביר את אות הגבורה (נספח 3 ב') לחבר עליו הוא בוחר לספר. אפשר כמה סיפורים על אותו תלמיד.

שלב ג': ביקור באתר הנצחה או מוזיאון (באתר)

- נבקר באתר הנצחה או במוזיאון המתעדים מעשי גבורה. לחילופין ניתן לעצור במקום בו התרחש אירוע היסטורי המבטא גבורה (אחת ממלחמות ישראל – בהווה, בהיסטוריה או בתנ"ך).
- נבקש לענות על משימה 3.

נספח 1: הצעות למסלולים ולאתרי הנצחה

קיימים אתרי אינטרנט רבים ומגוונים כגון:

<http://www.teva.org.il/?CategoryID=215>

[/http://www.shvilim.co.il](http://www.shvilim.co.il)

<http://www.mod.gov.il/pages/heritage/welcome.asp>

1. תלמיד יקר, המסלול אותו אתה אמור לצעוד אינו מסלול רגיל.
זה מבחן הגבורה שלך!
אסוף את כל הידע והחוויות שצברת במהלך השיעורים
והוכח את גבורתך!

2. התבונן בחבריך לכיתה
וגלה מעשי גבורה קטנים וגדולים.
זכור אותם להמשך הדרך...
בהצלחה.

3. משימה לסיום הביקור באתר הנצחה או במוזיאון:
מי הגיבור איתו נפגשת, במה גבורתו?

נספח 2: כרטיסיית הגבורה

כרטיסיית הגבורה

תלמיד יקרו המסלול בו אתה אמור לעבוד אינו מסלול רגיל:
 זהו מבחן הגבורה שלך עלך לנכס את השיגולים שבכרטיסייה על פי הוראות המורה.

צבית לחימ	
קטרום	
יונאמיקא אגא אנאמיקא - באמיו באו.	
ועמיו וילועז איוב.	
אמיה צו נקיון הסביבה.	
חקספז צו אגוזי בייג אפיו. (אמא יום ציגית צוקיז)	

כרטיסיית הגבורה

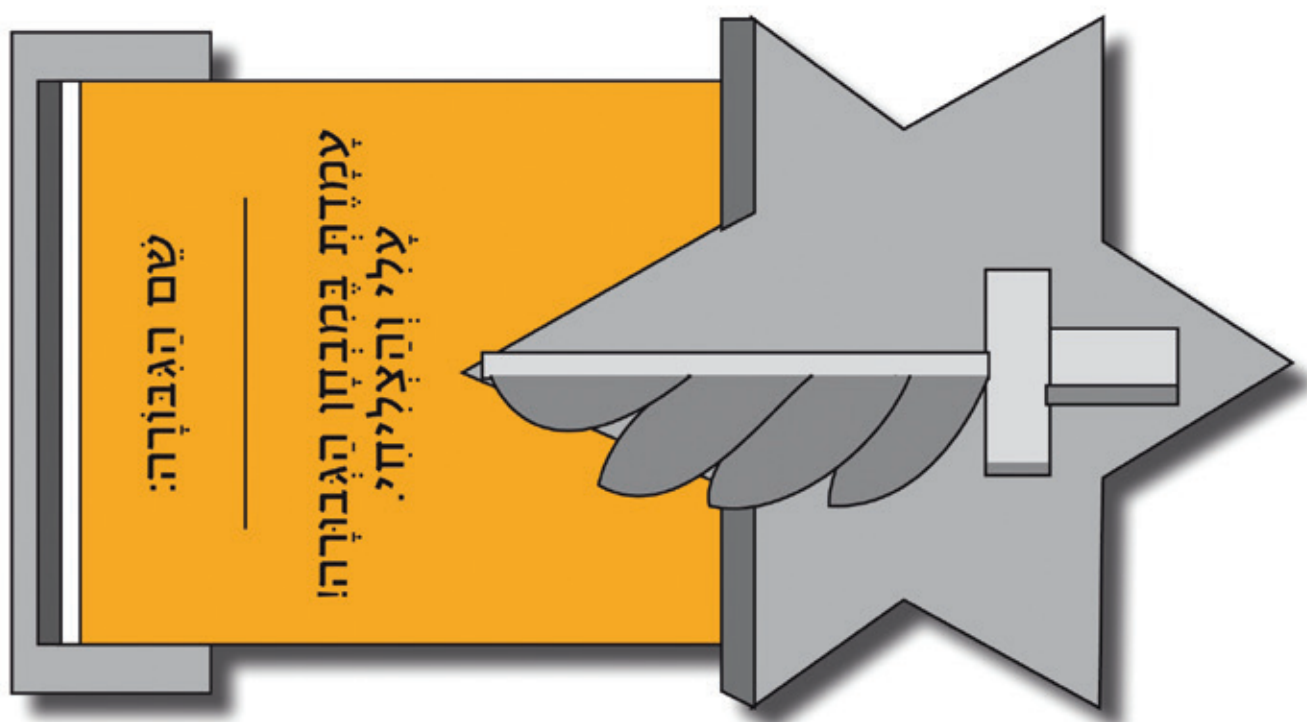
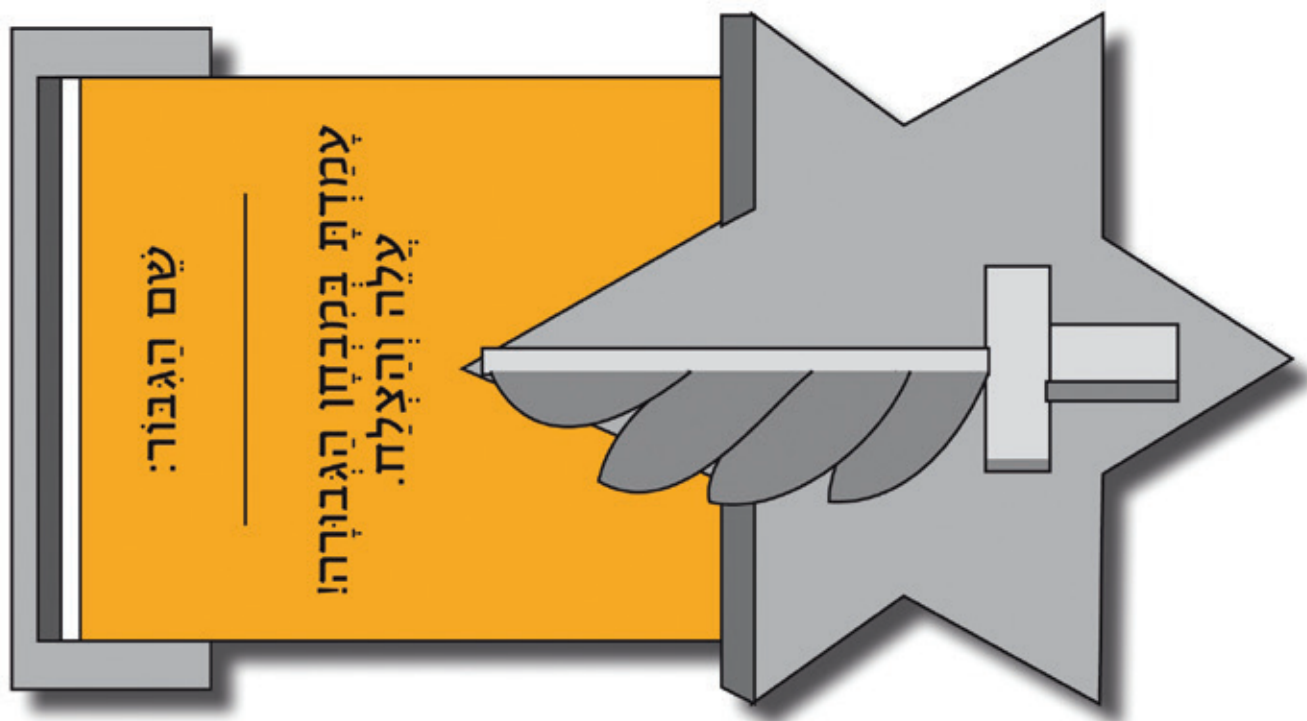
תלמיד יקרו המסלול בו אתה אמור לעבוד אינו מסלול רגיל:
 זהו מבחן הגבורה שלך עלך לנכס את השיגולים שבכרטיסייה על פי הוראות המורה.

צבית לחימ	
קטרום	
יונאמיקא אגא אנאמיקא - באמיו באו.	
ועמיו וילועז איוב.	
אמיה צו נקיון הסביבה.	
חקספז צו אגוזי בייג אפיו. (אמא יום ציגית צוקיז)	

כרטיסיית הגבורה

תלמיד יקרו המסלול בו אתה אמור לעבוד אינו מסלול רגיל:
 זהו מבחן הגבורה שלך עלך לנכס את השיגולים שבכרטיסייה על פי הוראות המורה.

צבית לחימ	
קטרום	
יונאמיקא אגא אנאמיקא - באמיו באו.	
ועמיו וילועז איוב.	
אמיה צו נקיון הסביבה.	
חקספז צו אגוזי בייג אפיו. (אמא יום ציגית צוקיז)	

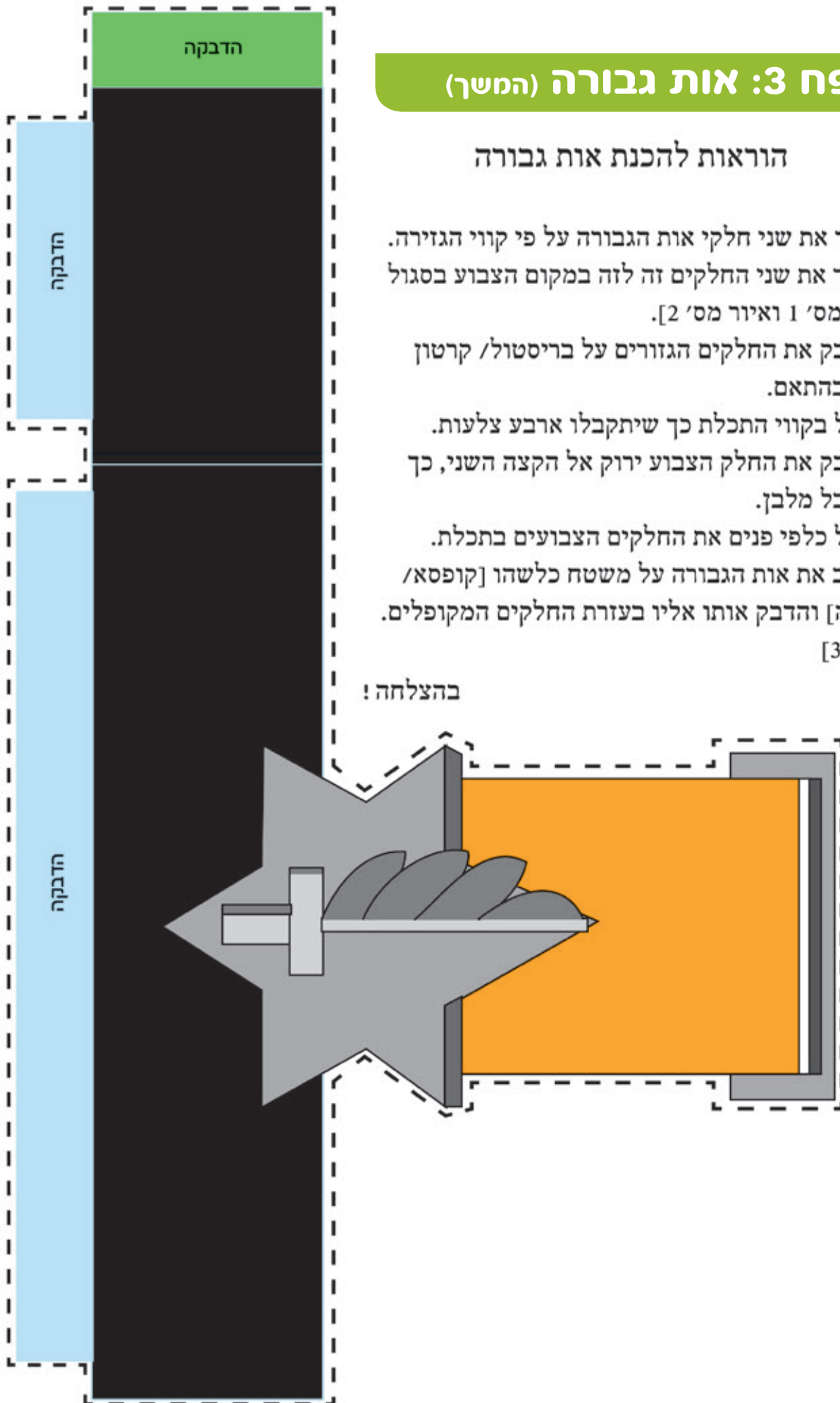

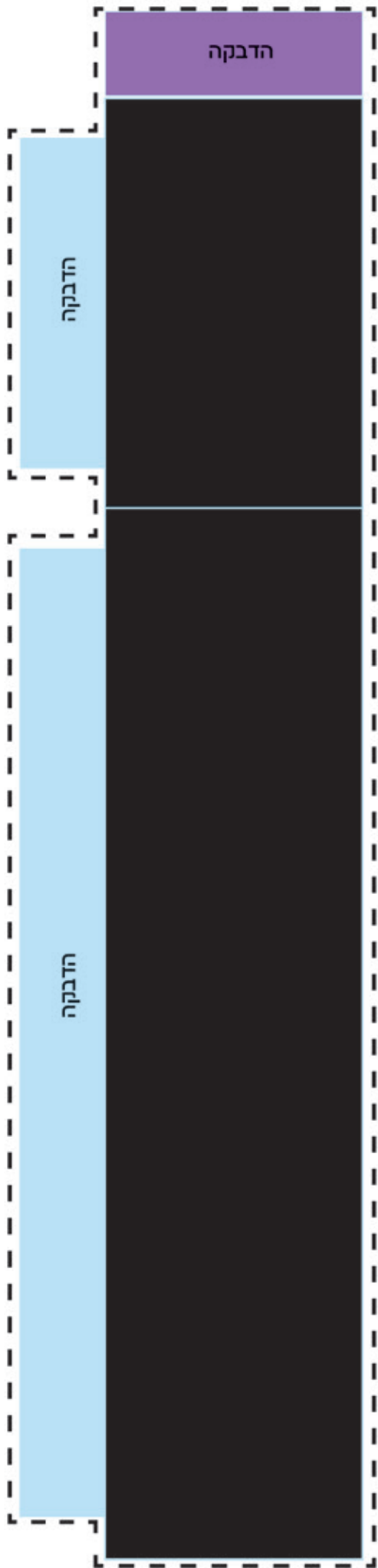
נספח 3: אות גבורה (המשך)

הוראות להכנת אות גבורה

1. גזור את שני חלקי אות הגבורה על פי קווי הגזירה.
2. חבר את שני החלקים זה לזה במקום הצבוע בסגול [איור מס' 1 ואיור מס' 2].
3. הדבק את החלקים הגזורים על בריסטול/קרטון וגזור בהתאם.
4. קפל בקווי התכלת כך שיתקבלו ארבע צלעות.
5. הדבק את החלק הצבוע ירוק אל הקצה השני, כך שיתקבל מלבן.
6. קפל כלפי פנים את החלקים הצבועים בתכלת.
7. הצב את אות הגבורה על משטח כלשהו [קופסא/קובייה] והדבק אותו אליו בעזרת החלקים המקופלים. [איור 3]

בהצלחה!

נספח 3: אות גבורה (המשך)

איור מס' 1

איור מס' 2

איור מס' 3

